

AVUSTURYA VE MACARİSTAN DEVLET ARŞİVLERİNDE ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ'NE İLİŞKİN KATALOGLAR

EMRE SARAL*

ÖZ

Birinci Dünya Savaşı'nda müttefik olarak çarpışan Osmanlı Devleti ile Avusturya-Macaristan arasındaki siyasi ve diplomatik ilişkiler 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi uyarınca kesilmiştir. Her iki ülkeyle de diplomatik ilişkiler 1924 yılı itibarıyla yeniden başlamıştır. Bu çalışmada 1920-1945 yıllarını kapsayan ve Avusturya ve Macaristan'ın Türkiye Cumhuriyeti ile ilişki kurarak bunu geliştirmeye gayret gösterdikleri dönemde dış temsilciliklerinde ürettikleri evrak üzerine katalog esaslı olarak okuyucuya bilgi verilmeye çalışılmıştır. Türkiye'de Erken Cumhuriyet Dönemi çalışmalarında nadir olarak başvurulmuş iki birincil kaynak durumundaki bahsi geçen her iki ülkenin de Devlet Arşivlerinde yer alan evrakın araştırmacılar için ciddi bir potansiyel taşıdığı düşünülmektedir. Avusturya'nın Türkiye'deki temsilciliklerinden gönderilmiş olan belgeler Dış Meseleler (Auswärtige Angelegenheiten) başlıklı tasnifin altında yer alan Bundeskanzleramt, Auswärtige Angelegenheiten (Başbakanlık, Dış Meseleler) fonunda bulunabilecek Yeni Siyasi Arşiv (1918-1938) (Neues Politisches Archiv (1918-1938)) başlıklı fonda tasnif edilmiştir. Yine aynı döneme ait Macaristan Elçiliği belgeleri ise Macar Millî Arşivi Devlet Arşivi Dışişleri Bakanlığı Arşivi altında tasnif edilmiştir. Makalede her iki arşivde Türkiye ile ilgili döneme ilişkin inceleme yapmak isteyen araştırmacıların bakmaları gereken katalogların tanıtımının yanı sıra ülkenin ilgili arşivlerine ve kullanıcıların dikkat etmeleri gerekenlere

* Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara/
TÜRKİYE, saral@hacettepe.edu.tr
ORCID: 0000-0003-0281-203X

dair temel bilgiler de okuyuculara sunulmuştur. Genel değerlendirme kısmında ise yeni araştırmalara ufuk açacak konular üzerine kısa bir değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Avusturya Devlet Arşivi, Diplomatik Raporlar, Macar Millî Arşivi, Yeni Siyasi Arşiv.

CATALOGUES CONCERNING EARLY REPUBLICAN PERIOD IN AUSTRIAN AND HUNGARIAN STATE ARCHIVES

ABSTRACT

Political and diplomatic relations between the Ottoman Empire and Austria-Hungary, which fought as allies in the First World War, were severed in accordance with the Armistice of Mudros signed on October 30, 1918. Diplomatic relations with both countries resumed in 1924. This study aims to provide a catalogue-based information on the documents kept in Austrian and Hungarian state archives concerning early Republican period in Türkiye in the course when Austria and Hungary established bilateral relations with the Republic of Türkiye. The author asserts that documents in the state archives of both countries, which are two primary sources rarely used in studies of the aforementioned period have serious potential for researchers. The documents sent from Austria's representatives in Türkiye can be found in the New Political Archive (1918-1938) (Neues Politisches Archiv (1918-1938)) where the relevant Hungarian documents from the same period are classified under the fond of Foreign Ministry under the State Archive of Hungarian National Archives. In the article, in addition to the introduction of the catalogues, basic information about the relevant archives of the both countries and basic requirements for a possible research are also debated. In the general evaluation part, a short assessment was made on topics that would open the horizon for new research.

Keywords: Diplomatic Reports, Hungarian National Archives, Neues Politisches Archiv, State Archives of Austria.

Avusturya

Birinci Dünya Savaşı'nda müttefik olarak çarpışan Osmanlı Devleti ile Avusturya-Macaristan arasındaki siyasi ve diplomatik ilişkiler 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi uyarınca İstanbul'daki Avusturya Sefareti Dışişleri Bakanlığından 15 Kasım 1918'de gelen talimatla lağvedilmiştir; böylece Türkiye ile Avusturya arasındaki diplomatik bağlantı kesilmiştir. İki ülke arasındaki ilişkiler 28 Ocak 1924 tarihinde imzalanan Dostluk Antlaşması ile yeniden kurulmuş¹; 1 Mayıs 1924'te dış temsilcilik Sefaret düzeyinde açılmış ve August von Kral olağanüstü ve tam yetkili elçi olarak Türkiye'ye gönderilmiştir. Kral'ın elçiliği ikili ilişkilerin hızla geliştiği bir dönem olarak dikkati çeker. Türkiye'ye gelişinin ardından kişisel girişimiyle 1925 yılında İstanbul'da *Avusturyalılar Cemiyeti Hayriyesi (Verein der Österreicher)* isimli derneği kurmuştur. Kral, 1898'de Avusturya Arkeoloji Enstitüsü tarafından sürdürülen Efes Antik Kenti kazılarını desteklemiştir². Avusturya Sefareti 1929'dan beri Ankara'da faaliyet göstermektedir³. Türkiye Cumhuriyeti de ilk elçi olarak Hamdi Arpağ'ı Viyana'ya göndermiştir. Kendisinin 1925 yılında *Reichspost* gazetesine verdiği bir mülakat Türkiye'nin Avusturya'ya yönelik siyasetindeki amacını gözler önüne serer: “*Türkiye'nin bağımsızlığını koruyarak Avrupa'nın kültürel kurumlarını ve fikirlerini kabul etme yönündeki iradesini kabul ettirme ve bunu gerçekleştirmenin yolunun kültür ve sanat ülkesi Avusturyalıları ikna etmekten geçtiğinin farkında olmaktır*”⁴.

1 Ali Servet Öncü, Erkan Cevziziler, “Türkiye Cumhuriyeti ile Avusturya Cumhuriyeti Arasında 28 Ocak 1924 Tarihinde İmzalanan Dostluk Antlaşması İkamet ve Ticaret Mukaveleleri”, *Turkish Studies*, C 8, S 5, 2013, s.532–557.

2 Koray Özalp, Tolga Aydoğan, *Ankara'daki Diplomatik Misyonlar 1920-1970*, Galatya Yayıncılık, Ankara 2022, s.65-66.

3 Arşiv belgelerine dayanılarak hazırlanmış iki tetkik için bk., Bärbel Oberbichler, *Die Diplomatischen und Kulturellen Beziehungen Österreichs zur Türkei 1924 bis 1938 Gesandtschaftsberichte aus Istanbul-Ankara*, Diplomarbeit zur Erlangung des Magistergrades der Philosophie an der Universität Wien, Viyana 1993; Attila Babadostu, *Die türkische Innenpolitik von 1922 bis 1924 im Spiegel der Berichte des österreichischen Gesandten August Kral*, Magister der Philosophie an der Universität Wien, Viyana 2013; Klaus Koch, “Österreich und die Türkei in der Zwischenkriegszeit 1918-1938”, *Orient & Okzident Begegnungen und Wahrnehmungen aus fünf Jahrhunderten*, Ed. Barbara Haider-Wilson, Maximilian Graf, Maximilian, Neue Welt Verlag, 3. Auflage, Viyana 2017, s.609–666.

4 “Die Erwachte Türkei”, *Reichspost*, 17 Temmuz 1925, s.2.

Avusturya Devlet Arşivi (Österreichisches Staatsarchiv)

Avusturya Devlet Arşivleri örgütlenmesi, dört arşiv ve bir kütüphane olmak üzere toplam 5 şube ve bunları yöneten bir Genel İdareden oluşmaktadır. Bu yapılar iki binada toplanmıştır. Nottendorfer Gasse'de (Nottendorf Sokağı) yer alan Merkez Binası'nda Genel İdare, Maliye ve Saray Hazine Arşivi (Allgemeines Verwaltungsarchiv - Finanz- und Hofkammerarchiv)⁵, Cumhuriyet Arşivi (Archiv der Republik), Savaş Arşivi (Askerî Arşiv – Kriegsarchiv) ve Kütüphane bulunurken; tarihî şehirde yer alan Minoritenplatz'taki binada ise "Habsburg Arşivi" olarak nitelendirilebilecek Hanedan-, Saray- ve Eyalet Arşivi (Haus-, Hof- und Staatsarchiv) bulunmaktadır. Tüm arşivlerin kullanımı ücretlidir ve kayıt yaptırmak zorunludur. 2024 senesi itibarıyla 2 günlük bilet 5€, 5 günlük bilet 10€, 20 günlük bilet 25€ ve yıllık abonman 50€ olarak belirlenmiştir. Fotoğraflı kimlik kartıyla arşiv binasına gelen kullanıcı vazedne ödemesini yaparak istediği süre kadar kaydını yaptırır ve böylece Araştırma Salonu'na girer. Burada girişte bir uzman tarafından karşılanılır ve araştırmacının konusu üzerine kısa bir sohbet gerçekleştirilir; hangi arşivlerden istifade edilebileceği hususunda araştırmacıya tavsiyelerde bulunulur.

Avusturya arşivlerinde elektronik ortamda katalog taraması yapmak mümkündür⁶. İlgili internet sitesinde Almanca, Fransızca, İngilizce, İtalyanca ve Hollandaca hizmet vardır. Şahsen başvuru ya da e-posta yoluyla belge siparişinde bulunmak mümkündür. Başvurular mutlaka bir gün önceden yapılmalıdır. Şayet e-posta yoluyla belge talebinde bulunulduysa araştırmaya gelmeden bir hafta öncesinde talepte bulunulmasında fayda vardır. Bir seferde araştırma salonunda toplam 6 karton talep edilebilir, sipariş verilen malzeme genelde ertesi iş gününün sabahından itibaren araştırma salonundan alınabilmektedir. Arşiv kullanım kartının çıkarılması ve üyelik bedelinin ödenmesinin ardından kullanıcılara arşiv odasında çalışmalarını yürütebilmeleri ve sipariş sırasında kullanabilecekleri bir sayı verilir. Bu sayıyla görevlilerin bulunduğu tarafta yer alan saklama raflarında talep edilen evrak hazır bulundurulur. Araştırmacıların üzerlerinde çalıştıkları dosyaları tamamlamadan yeni klasör talep etmelerine izin verilmemektedir.

5 Adalet ve eğitim işleri gibi Monarşi'den Cumhuriyet'e geçişle beraber yeniden tanzim edilmeyip süreklilik gösteren kurumlara ait evrak bu arşivde tasnif edilmiştir.

6 <https://www.archivinformationssystem.at/suchinfo.aspx>, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024.

1 Eylül 2017 tarihinden itibaren araştırmacıların kendi fotoğraf makinelerini getirerek gizli belgeler istisna olmak üzere çalıştıkları evrakın fotoğraflarını ücretsiz çekmelerine müsaade edilmektedir.

Ortaçağ, Yeniçağ ve Yakınçağ Osmanlı-Habsburg, Macar ve Alman ilişkileri, çalışmak isteyen araştırmacılar Hanedan-, Saray- ve Eyalet Arşivi yer alan materyale odaklanırlar. Cumhuriyet Tarihi çalışmak isteyen araştırmacıların ziyaret etmesi gereken şube özellikle Cumhuriyet Arřivi⁷ ve yine Birinci Dünya Savaşı zelinde Savaş Arşivi'dir. Cumhuriyet Arşivi, Monarşi'nin yıkılışının ardından kurulan ve varlığını 1938'e kadar devam ettiren Cumhuriyet idaresi ve Nazilerin çekilmelerinin ardından 1945 yılında yeniden örgütlenen Federal Cumhuriyete ait kayıtları muhafaza etmektedir.

Osmanlı Devleti ve Avusturya-Macaristan'ın Birinci Dünya Savaşı esnasındaki ittifak ilişkileriyle ilgili olarak Avusturya Devlet Arşivi Haus-, Hof-, Staatsarchiv tarafından muhafaza edilen dışışleri belgelerinde araştırma yapmak mümkündür. Genel siyasi yazışmalar arasında sadece Birinci Dünya Savaşı sırasındaki siyasi ilişkileri içeren 8 kutudan müteşekkil bir dizi vardır⁸: İstanbül'dan gelen siyasi raporlar yukarıda bahsi geçen Siyasi Arşiv'in XII. Başlığında "Türkei" (Türkiye) başlığı altında bulunabilir⁹; konu esaslı düzenlenmiş yazışma grupları için de arama yapılabilir.¹⁰ 1918 öncesinde İstanbül'da faaliyet gösteren Sefarettten kalan yazışmalar da burada muhafaza edilmektedir¹¹.

Avusturya'nın 1924 sonrası Ankara'da faaliyet gösteren elçiliğinden kalan belgeler Cumhuriyet Arşivinde muhafaza edilmektedir. Cumhuriyet Tarihi'ni, özellikle ikili dış ilişkileri içeren ve Avusturya'nın Türkiye'deki temsilciliklerinden gönderilmiş olan belgeler Dış Meseleler (Auswrtige Angelegenheiten) başlıklı tasnifin altında yer alan Bundeskanzleramt, Auswrtige Angelegenheiten (Başbakanlık, Dış Meseleler) fonunda

7 Adres: Nottendorfer Gasse 2 A-1030 Viyana.

8 <https://www.archivinformationssystem.at/detail.aspx?id=2397417>, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024.

9 <https://www.archivinformationssystem.at/detail.aspx?id=1841773>, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024.

10 <https://www.archivinformationssystem.at/detail.aspx?id=1842456>, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024.

11 Araştırmacıların ilgisi çekecek malzemeden bir örnek için bk. <https://www.archivinformationssystem.at/detail.aspx?id=3960767>, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024.

bulunabilecek Yeni Siyasi Arşiv (1918-1938) (**Neues Politisches Archiv** (1918-1938)) başlıklı fonda tasnif edilmiştir. Yeni Siyasi Arşiv, Başbakanlığın Dış İşleri örgütlenmesinin siyasi şubesine ait belgelerden oluşmaktadır. Bu arşivin Türkiye (**Liasse Türkei**) tasnifi ise 711 ile 720 sayılı kartonlarda muhafaza edilen tomarlarda bulunabilir. Buradaki sınıflandırma karton numarasına göre şu şekildedir:

- 711 I/1** Avusturya ile ilişkiler 1923-1937, Avusturya-Şark Ticaret Odasının kurulması meselesi 1563/1 1923, Türkiye ile ilişkilerin yeniden kurulmasına dair görüşmeler 2351/17 1923, Sefir Kral'ın İstanbul'a gönderilmesi 2812/17 1923, Dostluk Antlaşması müzakereleri 3264/17, 28 Ocak 1924'te üç antlaşmanın imzalanması; eski Viyana birliğinin tehcirinden ötürü Türk protestosu 21743/13 1931, Viyana önlerinde Türkler uzun metrajlı filmi 20216/13 1933, Viyana'nın Türklerden kurtuluşunun 250. Yıl dönümü 1933, Sobieski Bayramı 22124/13, Schwechat'taki kurşun haç 22579/13, Baden'daki Türk sefaletine ilişkin oyuna yönelik Türk protestosu 23847/13, Türkiye ile tarafsızlık antlaşması 23890/13, Türk (Cumhuriyet) Bayramı kutlamaları programı 23928/13 1933, Vatikan ve Türk Savaşları'na ilişkin Zimmermann'ın makalesi 24301/13 1933, Alman askerî ataşesinin Alman ordu komutanı olarak tayini 24974/13, bayrama yönelik Türk basınındaki atmosfer 25289/13, Ermeni Meselesi'ne dair Roman Werfel'in (Polonyalı sosyalist siyasetçi) görüşleri 1934, Viyana'da Türk Askerî anıtı 30066/13 1935, Viyana-Ankara telsiz hattının kurulması 41200/13 1936, Tarafsızlık, Tahkim ve Uzlaşma Antlaşması 38100/13 1937, Kahlenberg'teki Kral Sobieski Hatıra Plaketi 44933/13
- 712 I/2** Silah ve cephane sevkiyatı, uzmanlar vb. 1924-1926; Türk ordusunun eğitim kurumu 10196/13 1926, Türkiye'de dağlık donanım 11782/13 1926
- I/3 Türk orta dereceli okullarındaki öğretmen ve profesörler, müzik müşavirleri ve Almanca dil öğretmenleri vb. 1925-1926
- I/4 Türk talebelerin gönderilmesi 1930
- II/1 Almanya ile ilişkiler 1926-1937, Alman Sefiri Nadolny'nin modern Türkiye'ye ilişkin görüşleri 15795/13 1926, Filistin'deki Alman kurumları 21996/13 1927, Emden'in ziyareti 21020/13

1929, Türk-Alman davranışına dair Dr. Aras'ın görüşleri 41332/13
1936, Boğazlar siyaseti 37551/13 1937, Ankara'daki Alman askerî
misyonu 96289/13 1937

713 III/1 Fransız-Türk ilişkileri 1922-1938, sınır ihtilafına ilişkin Ankara
Antlaşması 11501/13 1926, Albay Beck İstanbul'da 24390/13
1932, İskenderun Sancağı 43101/13 1936, Sancak Meselesine dair
Türk beyaz kitapları 45114/13 1936

IV/1 Türk-İngiliz ilişkileri 1921-1936, Musul meselesi 15338/17 1924,
Musul tartışmasında Büyük Britanya ve Irak 17152/13 1925, 5
Haziran 1926 tarihli Musul Antlaşması 13414/13, İngiliz-Türk
Askerî ittifakı 39871/13 1936, Türk donanmasının Malta ziyareti
44815/13 1936

V/1 İtalyan-Türk ilişkileri 1924-1938, savaş tehlikesi 12152/13 1926,
30 Mayıs 1928 tarihli tahkim antlaşması 22856/13 1928, Anadolu
kıyısındaki adaların taksimi 2630/13 1931, 4 Ocak 1932 tarihli
anlaşma 22198/13, İsmet Paşa'nın İtalya ziyareti 22815/13 1932,
Akdeniz Paktı 40596/13 1936, Ciano ile Rüştü Aras buluşması
35482/13 1937, Türkiye'nin Akdeniz'deki kilit rolünün anlamı
50692/13 1938

714 VI/1 Sovyet Rusya ile ilişkiler 1924-1938, 17 Aralık 1925 tarihli dostluk
antlaşması 10355/13 1926, Türkiye'nin Rusya'ya 1914'teki sözde
ittifak teklifi 24160/13 1927, Troçki İstanbul'da 21019/13 1929,
Brand, Troçki'nin evinde 21583/13 1931, Dış ilişkiler komiseri
Litvinov Ankara'da 26163/13 1931, Mart 1931 Sovyet-Türk
donanma protokolü 26309/13, İsmet Paşa'nın Moskova ziyareti
22366/13 1932, Sivas-Erzurum demir yolu inşası 22812/13 1932

VII/1 Türkiye ve Doğu Türkistan 1934

1/1 Devlet büyükleri 1918-1937, Mustafa Kemal'in boşanması
15119/13 1925, Devlet Başkanı Gazi Mustafa Kemal'in unvanı,
Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı 16761/13 1925, Gazi'nin
Birinci Dünya Savaşı'na girişinden Mondros Mütarekesi'ne
kadar geçen süreyi kapsayan *Milliyet*¹² gazetesinde çıkan anıları
11980/13 1926, İzmir Suikastı 13868/13 1926, Ankara'daki siyasi

12 **Hâkimiyet-i Milliye** olarak düzeltilmelidir.

- dava 14282/1926, Gazi'nin İstanbul ikameti 23379/13 1927, Hilafet meselesine dair 22621/13 1932, Kemal Atatürk'ün yeni unvanı 47948/13 1934, sabık Sultan II. Abdülmecid'in Viyana seyahati 39169/13 1937, Atatürk kişisel mirasını Türk devletine hediye ediyor 40844/37
- 2/1 Bakanların listesi 1918-1938
- 2/2 Türkiye Büyük Millet Meclisi 1924-1937, Cumhurbaşkanının hükümet izahı ve nutukları
- 2/3 iç meseleler 1919-1929, Yeniköy'den durum raporu Nisan 1920 1717/3 1920, Saltanatın ilgası, yeni halifenin seçimi 3969/1922, Cumhuriyet 11221/17 1924, Türkiye'deki Avusturyalı uzman polisler 15683/17 1924, Kürt isyanı 12089/17 1925, Ankara'dan resimler 14495/13 1925, Şeyh Said'in davası ve idamı 15529/13 1925, Latin alfabesinin tanıtımı 24754/13 1928
- 715** 2/3 iç meseleler 1930-1938, Türk polis mecmuasında Dr. Schober ve Viyana Polisi'ne dair 25707/13 1930, eski ve yeni parti arasındaki kavga 29439/13, Ermenilerin İsmet Paşa'ya suikast girişimi 25715/13 1931, millî bayramda fes hadisesi 25473/13 1932, Türk polis memurlarının Viyana'daki stajları 24197/13 1933, Türk cumhuriyetinin 10. Yıl kutlaması 99055/13 1933, Türk Dili Tetkik Cemiyeti 51692/13 1934, İkinci Dil Kongresi 45817/13 1934, Cumhuriyet Halk Fırkası programı 35263 1935, Türkiye'de mason localarının kapatılması 39713/13 1935, İstanbul'daki üçüncü dil kongresi 42148/13 1936, İngiliz-Alman rekabeti 44952/13 1936, Türk anayasasının yeniden düzenlenmesi 38454/13 1937, Kürt İsyanı ve Türk-Sovyet muamelesi 40199/13 1937, Türk ekonomi siyaseti 50555/13 1938
- 2/5 Seçim hareketi 1927-1935, yeni Meclisin toplanması ve görevleri 24239/13 1927
- 2/8 Türkiye'deki azınlıklar 1925-1932
- 2/10 Bolşevizm ve sosyalizm 1924-1928
- 2/21 İstanbul'daki Avusturya cemaati içerisindeki Nasyonal Sosyalist hareket 1933-1935
- 2/25 İstanbul Komintern'inin örgütlenmesi 1934

- 716** 3/1 dini meseleler 1925-1936, hilafet meselesi 14725/13 1925, din ve devlet işinin ayrılması 31961/13 1928, Lozan Antlaşması'nın onaylanmamasından ötürü şikâyetler 24011/13 1928, Katoliklerin beklentileri 26800/13 1930, Türkçe duanın takdimi 22365/13 1932, ekümenik patriğin değişimi 1936, Türkiye'deki Katolik misyonu 35464/13 1936
- 4/1 Göben'in devri 1007/3 1918
- 4/2 askerî haberler 1925-1937, Karadeniz'deki uluslararası deniz siyaseti 24023/13 1932, İngiliz-Türk askerî müzakereleri 35384/13 1936, Balkan Antantı ve Trakya manevraları 42704/13 1937
- 5/1 kordiplomatiğe dair toplu raporlar 1924-1935
- 5/1 Alman Sefareti 1924-1934
- 5/2 Macar Sefareti 1923-1938
- 5/3 Sovyet misyonu 1923-1937
- 5/4 Polonya misyonu 1923-1938
- 5/5 Avusturya Sefareti ve Başkonsolosluğu 1923-1938, Kral'ın sefaretinin onaylanması 12917/17 1924, Dr. Benes ile ilhakın imkânsızlığının göstergesi üzerine sohbet 12214/1 1926, İngiliz Seferi ile Musul müzakereleri üzerine 13415/13 1926, Wiener Journal'da çıkan Tcheka Ajansı'nın makalesi Kançılara Müşaviri Dr. Karl Mucey ve Isidor Knapp'ın faaliyeti 30134/13 1932, Elçi Kral'ın Balkanlardan ayrılışı 22791/13 1932, Elçi Dr. Versbach'ın onaylanması 20460/13 1933, Elçi Buchberger'in göreve başlama ziyareti Ekim 1933 25727/13, Avusturya Sefaretinin NSDAP üzerinden mektup zarflarını kullanımı 38569/13 1936, kültür işleri 1938
- 717** 5/6 Yugoslavya Sefareti 1924-1937
- 5/7 İngiliz Sefareti 1934-1936
- 5/8 İtalyan Sefareti 1925-1932
- 5/9 Fransız Sefareti 1925-1936
- 5/10 Vatikan Temsilciliği 1925-1928
- 5/11 Yunan Sefareti 1933-1935

AVUSTURYA VE MACARİSTAN DEVLET ARŞİVLERİNDE ERKEN
CUMHURİYET DÖNEMİ'NE İLİŞKİN KATALOGLAR

- 5/12 Arnavutluk Sefareti 1929
- 5/13 Bulgar Sefareti 1927-1936
- 5/14 Amerikan Sefareti 1928
- 5/15 Romen Sefareti 1929
- 5/16 İran Sefareti 1931
- 5/17 İsviçre Sefareti 1938
- 5/18 Çekoslovakya Sefareti 1937
- 6/1 Basındaki atmosfer 1924-1937, Neuen Freien Presse muhabiri Dr. Karl Muley'in siparişi 23103/13 1931, La Republique'in tahriki 1935, Ortodoks Müslüman dünyasının kültür propagandası 40197/13 1938
- 7/I İtilaf ile mütareke 31 Ekim 1918, Ankara Antlaşması 1926
- 7/II Avusturya ile ilişkilerin kesilmesi 4 Eylül 1918
- 7/III Türk Hariciye hizmeti 1924-1937
- 7/1 Dış meseleler 1921-1928, Şark meselesi 3708/I 1922, Konsolos Bischoff'un Şark Meselesi'nin gelişimine ilişkin görüşleri 1920-1923 2055/17 1923, Chester Projesi ve siyasi anlamı 1562/1 1923, 16 Mart 1921 tarihli Türk-Sovyet Dostluk Antlaşması, Balkan Paktı 11219/13 1926, Türk müzakere siyaseti 24112/13 1928
- 718** 7/1 Dış meseleler 1929-1938, Akdeniz Lokarno meselesi 25772/13 1930, yerleşme meselesine ilişkin fikir ayrılıkları 24629/13 1931, Türkler ve Kudüs'teki panislamist kongre 26669/13 1931, Tevfik Rüştü'nün Balkanlar'daki siyasi gelişmeler üzerine görüşleri 24465/13 1933, Akdeniz Paktı 33665/13 1935, Yugoslav-Bulgar müzakereleri 34164/13 1936, Türkiye'nin Akdeniz siyaseti 43515/13 1937
- 7/2 Lozan'daki 6 Ağustos 1923 tarihli Amerikan-Türk sözleşmesi
- 7/3 Leh-Türk Dostluk Antlaşması 1923
- 7/4 Boğazlar Meselesi 1925-1933
- 7/5 Türk-Rus-İran güvenlik antlaşması 1926
- 8/1 Türk bütçesi 1932-1933

- 9/1 Ortak Türk-Bulgar hududundan kaçınmak amacıyla kurulan Trakya'daki tarafsız bölge 1922
- 11/1 Kanunlar 1926-1935
- 13/1 Musul sorunu üzerine halk oylaması için kırmızı kitap 15519/13 1925
- 719** 15/1 Trakya'nın Yunanistan'a verilmesinden ötürü protesto 3667/3 1920, Türkiye ile Sevr Barış Antlaşması metni 10 Ağustos 1920 3809/3, Lozan Barış Antlaşması tasarısı 1776/1 1923, Lozan Antlaşması metninin Büyük Britanya'daki görünümü 13/10, ABD ile 6 Ağustos 1923'te yapılan sözleşme 13543/17 1924, İzmit Körfezi'nin Boğazlar rejimine tabi kılınması meselesi 21593/13 1929
- 17/1 Kafkas milletinin self determinasyon hakkı 1922
- 19/1 İstanbul'daki Avusturyalılar Cemiyetinin Türkiye'deki görünümü 2/21
- 20/1 Türkiye'de yabancı ve azınlık okullarına yönelik düzenlemeler 1924-1936
- 20/2 Türkiye'deki Avusturyalı uzmanlar 1928-1933
- 20/3 Türk okul işleri 1927-1932
- 20/4 Eğitim seyahatleri
- 20/5 Elisie Kranz Jimnastik Okulu 21665/13 1927
- 720** 31/1 Türk istihbarat teşkilatı 1929,
- 33/1 Türk heykeltıraşlar ve inşacılar için ödüllü yarışma ilanı 1925-1937, Heinrich Krippel'in Mustafa Kemal Paşa heykeli 1925, Profesör Hanak için banka teminatı 23299/13 1932, Heykeltıraş Krippel'in kambiyo zararı 45700/13 1934, Alfred Hellmayr ve J. Gangl rekabeti 31283/13 1935, Dr. Karl Langer rekabeti 36126/13 1935, Mimar Dr. Franz Peydl ve Josef Schilhab rekabeti 35079/13 1936, Dr. Alois Meise ve Dr. Ferdinand Sieger rekabeti 43140/13 1936
- 33/3 Türk musiki hayatının yeniden organizasyonu için Avusturyalı uzmanların istihdam edilmeleri 1926-1936

33/4 Sanat sergileri 1929-1938

33/5 Tiyatro işleri 1930-1937

35/1 Türkiye'deki arkeolojik buluntular 1932

Bu tasnifte ayrıca İstanbul (**Konstantinopol**) Karton 27 (1924-1925) -28 (1926-1929) -29 (1930-1932) -30 (1933-1937) -31 (1938) başlıklı bir seri daha bulunmaktadır.

Aynı fon altında dış temsilcilikler esas alınarak kataloglanan **Avusturya Birinci Cumhuriyet Dış Temsilcilikler (Österreichische Vertretungsbehörden im Ausland 1. Republik)**'de ise toplam 10 kartondan oluşan Ankara (1927-1938) (Ankara, Gesandtschaft)¹³, toplam 29 klasör ve kayıt defterinden oluşan İstanbul (1919-1938) (Konstantinopol, Gesandtschaft)¹⁴ ve bir kartondan oluşan İzmir (Smyrna, Konsulat, Akten, 1924-1933)¹⁵ temsilciliklerinden gelen raporlar bulunmaktadır. Belgeler 31 Aralık 1968 tarihi itibarıyla kullanıcıların erişimine açıktır. Bu evrakın içeriğine ilişkin katalog bilgisi ise şu şekildedir:

AT-OeStA/AdR AAng Auswärtige Angelegenheiten ÖVB 1, 1918-2005 (Bestandsgruppe)

Ankara Misyonu'na ait belgeler 10 kartonda toplanmıştır. Bu kartonlar sırasıyla şöyledir:

1-2 Diğer Avusturya temsilciliklerine ait raporların suretleri 1931-1934
1935-1938

Türk maliye ve iktisat siyaseti 1930-1938

3 Türk iç siyaseti 1930-1937

Türk dış siyaseti, genel, 1930-1938

Türk askerî siyaseti 1934-1937

Türkiye ve Rusya 1930-1937

4 Türk dış siyaseti: Boğazlar meselesi ve Montrö Sözleşmesi 1936-1938

13 <https://www.archivinformationssystem.at/detail.aspx?id=5257>, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024; fon kısaltması AT-OeStA/AdR AAng ÖVB 1Rep Ankara

14 <https://www.archivinformationssystem.at/detail.aspx?id=5275>, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024; fon kısaltması AT-OeStA/AdR AAng ÖVB 1Rep Konstantinopol

15 <https://www.archivinformationssystem.at/detail.aspx?id=5457341>, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024; fon kısaltması AT-OeStA/AdR AAng ÖVB 1Rep Smyrna 1

- İkili ilişkiler: Türkiye-Yugoslavya 1930-1936
Türkiye-Romanya 1930-1937
Türkiye-Macaristan 1930-1937
Türkiye-İtalya 1932-1938
Türkiye-Yunanistan 1934-1938
Türkiye-Bulgaristan 1934-1937
Türkiye-İngiltere 1936-1938
Türkiye-Almanya 1936-1937
Türkiye-Fransa 1930-1938
Türkiye-Arabistan 1937

- 5 Türkiye-Avusturya Siyasi İlişkileri 1930-1938
Türkiye-Avusturya Kültürel İlişkileri 1934-1936
Türkiye-Avusturya Tarafsızlık, Hakemlik ve Uzlaşma Antlaşması
1933-1937
Avusturya-Alman ilişkileri ve Türkiye 1932-1938
Türk basınında Avusturya ve Avusturya basınında Türkiye 1930-1938
Türkiye ve İtalya-Habeş ihtilafı 1935-1936
- 6¹⁶ 6.1. Genel siyasi raporlar 1930-1934
6.2. Genel siyasi malumat 1931-1938
6.3. Avusturya'nın iç muamelelerine dair istihbarat raporları 1937
6.4. Türkiye'nin üçüncü ülkelerle antlaşmaları 1935-1938
6.5. Kültür, okullar, demir yolları 1930-1936
6.6. Konsolosluk şubesinin Türkiye'deki düşkün Avusturyalıları için
kış yardımı 1935-1937
6.7. Türkiye'deki yabancı ve azınlık okullarına dair düzenleme 1936-
1937
6.8. Belçika-Türkiye ticaret müzakereleri 1934

16 <https://www.archivinformationssystem.at/detail.aspx?ID=5457938>, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024.

- 6.9. Franz Caucig'in tamamlayıcı hizmetinin ilerlemesi 1932-1935
- 6.10. Reşit Saffet Bey'in Viyana seyahati ve konferansı 1934-1935
- 6.11. Tazminat, şirket, bilgi, 1935
- 6.12. Viyana'dan Türklerin çekilişi kutlamaları 1933-1934
- 6.13. İsveç veliht prensinin Doğu seyahati 1934-1935
- 6.14. Avusturya Cumhuriyeti'ne yapılan hizmetler için şeref nişanı, Avusturya Liyakat Nişanı'na dönüştürülmesi 1936-1938
- 6.15. Türkiye'deki uzmanlar 1935-1936
- 6.16. Eski vatandaşlıklar 1929-1938
- 7 İstanbul'daki Sankt Georg Avusturya Lisesi 1935-1937
İstanbul'da bulunan Avusturyalılar Cemiyeti Hayriyesi 1933-1937
Viyana'daki Türk Sefiri Ahmet Cevat Bey 1934
Genel devlet işleri 1932-1938
Ankara'daki diplomatik erkân 1931-1938
İstanbul'daki yardım fonu 1934
Türkiye'deki Avusturyalılar (özel durumlar)
Elçilik çalışanları, genel 1932-1938
- 8 Elçilik çalışanları:
Hanns Winter, Karl Siebenkittl, Osman, Ludwig Schmitzberger, Paul Schücking, Heinrich Thun-Hohenstein, Versbach, Julie Zerboni (Misyon Katibi Dul), Peter Woinovich, destek personeli.
İran: Düzen 1937-1938, ekonomi siyaseti 1937-1938, dış siyaset 1931-1938, iç siyaset 1930-1937
Sefir Kral'ın İran seyahatine dair raporu 1928
İran-Türk ilişkileri 1930-1934
İran-Rus ilişkileri 1927-1934
İran-Avusturya ilişkileri 1934-1935
İran'ın Almanya ve İngiltere ile ilişkileri 1931-1937
- 9 Afgan Hariciye Vekili'nin Ankara ve Viyana ziyareti 1936
Irak: basın 1937

Irak-genel 1932-1938 (1924)

Irak-İran sınır anlaşmazlığı 1934-1935

Avusturya'nın Irak ile ilişkileri 1937-1938

Irak'ın Arabistan ile ilişkileri 1936-1937

Hicaz Krallığı: Dostluk ve Ticaret Anlaşması'nın imzalanması 1934
(sadece 2 evrak)

İstanbul misyonuna ait belgeler ve zabıt defterleri (Konstantinopel, Sefaret Arşivi) başlığı altında 7 kartonda toplanmıştır¹⁷.

- 1 Siyasi ve rezerv protokoller 1930-1938
- 2 Temmuz 1934'ten itibaren siyasi protokoller
- 3 Rezerv protokoller 1924-1930
- 4 Siyasi raporlar 1924-1928
- 5 Siyasi raporlar 1929, 1933-1938 (1930-1932 yılları arası eksiktir)
- 6 Rezerv evrak 1924-1930
- 7 Rezerv evrak 1931-1938

İzmir'de bir fahri konsolosluk görev yapmış, bu misyona ait 1924-1933 yıllarını kapsayan belgeler 1 kartonda toplanmıştır.

Her iki tasnifte de kimi zaman aynı raporun farklı suretlerine ulaşılabileceği hatırdta tutulmalıdır.

1945 sonrasındaki belgeler de **Dış İşleri Bakanlığı (1945-1995) (Bundesministerium für auswärtige Angelegenheiten - AT-OeStA/AdR AAng BMAA (1945-1995))** başlıklı katalogda toplanmıştır. Burada hem Türkiye için yıl yıl ayrı tasnifler bulunmakta hem de yıl esasına göre ayrılmış Ankara Elçiliğine ait belgeler bulunabilir¹⁸.

Devlet Arşivinin haricinde, Çevrimiçi Avusturyalı Gazeteler (**Austrian Newspapers Online – Anno**)¹⁹ kullanıcılarına Cumhuriyet Türkiye'sine ilişkin

17 <https://www.archivinformationssystem.at/detail.aspx?ID=5275>, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024.

18 <https://www.archivinformationssystem.at/detail.aspx?ID=5306>, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024.

19 <https://anno.onb.ac.at/>, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024.

basın taraması yapma olanağı vermektedir. Avusturya Millî Kütüphanesi'nin envanterinde yer alan 18. yüzyılın sonundan günümüze kadar uzanan gazete ve dergi koleksiyonları dünyanın her yerinden hiçbir ek ücret ödemeksizin kullanıcıların istifadesine sunulmuştur²⁰. Gelişmiş arama motoru sayesinde anahtar kelimelerin girilmesiyle zahmetsizce arama yapılabilmekte, zaman aralığı ve gazete-sürelî yayın adı belirtilerek araştırma sorguları daraltılabilmektedir. Eski Almanca yazı karakterlerini günümüzün Latin kitap harflerine çeviren bir yazılım da sistemde yer alsa dahi bunun şimdilik pek işlevsel olduğunu söylemek mümkün değildir. Kullanıcıların gazetelerde kullanılan eski Almanca yazı karakterlerini bilmeleri tavsiye edilir.

Macaristan

19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Avrupa'da yaşanan siyasi ve toplumsal değişiklikler sonucunda Türkler ve Macarlar birbirlerine yakınlaşmaya başlamışlardır. Lajos Kossuth önderliğinde Macar mültecilerin Osmanlı topraklarına sığınması; Osmanlı devlet hizmetinde Macar kökenli subay ve memurların istihdam edilmeleri, Macarların köklerini arama ve ekonomik gerekçelerle yüzlerini Doğu'ya dönmeleri ve ortak Rus tehdidi gibi etmenler Osmanlı-Macar yakınlaşmasının daha da ileri gitmesine sebep olmuştur. Bu yakınlaşmanın sonucunda çeşitli Macar heyetleri Sultan II. Abdülhamit Dönemi'nde düzenli olarak Osmanlı başkentini ziyaret etmişlerdir²¹. Sultan II. Abdülhamit de öncelikle 93 Harbi'nin arifesinde Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde Macaristan'dan İstanbul'a getirilen *corvinaları* Macaristan'a iade etmiş; daha sonra 17. yüzyılda ve 18. yüzyılın ilk çeyreğinde Osmanlı topraklarında mülteci olarak vefat eden Macar kralları İmre Tököly (Thököly) ve II. Ferenc Rákóczi ile maiyetindekilerinin mezarlarının tespit edilerek naaşlarının memleketlerine gönderilmesine müsaade etmiştir. Buna yönelik olarak, 1904 yılından itibaren Lajos Thallóczy, daha sonra Imre Karácson, Lipót Mosony gibi Macar tarihçi ve arşivcilerin kendi tarihleri üzerine Osmanlı kütüphanelerinde ve arşiv depolarında yaptıkları araştırmalar Türkiye'deki

20 19. yüzyılın ortasında Avusturya Millî Kütüphanesindeki Osmanlı koleksiyonlarına ilişkin güncel bir tetkik için bk. Çiğdem Dumanlı, İstanbul'dan Viyana'ya Taşınan İlim Osmanlı'da Yayınlanan ve Avusturya'ya Ulaşan Basılı Eserler Kataloğu (1848-1860), Berikan Yayınevi, Ankara 2019.

21 Ferdi Çiftçioğlu, "II. Abdülhamid Döneminde Macarların İstanbul Ziyaretleri", **Gazi Akademik Bakış**, C 17, S 34, 2024, s.267-284.

çağdaş arşiv ve tasnif çalışmalarının temel taşı olarak kabul edilmektedir²². Cumhuriyet Dönemi'nde ise çağdaş arşivin tasnifini yapmak üzere Macar tarihçi ve arşivci Lajos Fekete Türkiye'ye davet edilmiştir²³.

Avusturya ile savaş sonrasında yaşanan tecrübeye görüldüğü üzere, Mondros Mütarekesi hükümleri uyarınca diplomatik ilişkilerini kesmek durumunda kalan Türkiye ile Macaristan, bağımsızlıklarını elde etmelerinin ardından 18 Aralık 1923 tarihinde imzaladıkları Dostluk Antlaşması ile birbirleriyle yeniden ilişki kurmuşlar; 1924 yılında birbirlerine karşılıklı elçi atayarak diplomatik ilişkilerini yeniden başlatmışlardır. İlişkiler 1945 yılının ortasına kadar kesintisiz devam etmiş; bu yılın nisan ayı itibarıyla Macaristan'ı Nazi işgalinden kurtaran Sovyet yönetiminin muhtırası doğrultusunda iki ülke arasındaki diplomatik ilişkiler kısa süreliğine kesintiye uğrasa da 1946 yılı itibarıyla kaldığı yerden devam etmiştir. Macar Krallığı 1924 yılında László Tahy isimli tecrübeli diplomatını Türkiye'ye Elçi olarak atamıştır. Türkiye'deki Macar dış temsilciliği 1924 yılında İstanbul'da kurulmuş; daha sonra 1932 yılında Ankara'ya gelmiştir²⁴. Ankara'daki elçilik daimi statüde çalışmasına rağmen Tahy yapılacak işlerin bir kısmını İstanbul'da bir kısmını da Ankara'da gerçekleştirmiştir. 1932 yılında elçilik daimî olarak Ankara'ya taşınmış; İstanbul'da ise 1938 yılında Başkonsolosluk'a dönüştürülecek bir Konsolosluk Dairesi kalmıştır. Bu döneme ait belgeler Macaristan Millî Arşivi Devlet Arşivi'nde muhafaza edilen Dışişleri Bakanlığı Arşivi'nde tasnif edilmiştir.

Macaristan Millî Arşivi Devlet Arşivi (Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltár – MNL OL)

Macar Devlet Arşivi, ilk defa “Archivum Regni” adıyla 1756 yılında Pozsony (Bratislava)'de faaliyete geçmiş; 1784'te Buda'ya taşınmıştır. 1867 yılında Avusturya-Macaristan İkili Yapısı'nın kurulmasının ardından 1874 ve 1875

22 Gábor Fodor, “Harp İstanbul’unda Macar Arkeolojisi: Konstantinopolis Macar Bilim Enstitüsü (1906-1918)”, **Yıllık: Annual of Istanbul Studies**, S 2, 2020, s.104-106; Gábor Fodor, György Csorba, “Lipót Mosony: Osmanlı İstanbul’unda Macar Tarih Araştırmaları ve Macar Kültür Siyaseti (1914-1916)”, **Prof. Dr. Melek Çolak Armağanı - Türk-Macar İlişkilerinin İzinde 20 Yıl**, Haz. Yücel Namal, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2020, s.252-257.

23 Bu konuda bk. **Macar Asıllı Türk Tarihçisi ve Arşivist Lajos Fekete'nin Arşivciliğimizdeki Yeri**, Yay. Haz. Bilge Kaya, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1994.

24 Müjdat Karagülmez, **Türkiye-Macaristan Siyasi İlişkileri (1923-1938)**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2023; Özalp ve Aydoğan, **a.g.e.**, s.255-258.

yıllarından itibaren yeni devlet kurumları ve mahkeme kayıtlarıyla beraber yapısında değişiklikler olmuştur. 1913-1922 yılları arasında Buda Kalesi'nde hâlâ faaliyet gösteren arşiv binası inşa edilerek 1923 yılından itibaren faaliyet göstermeye başlamıştır. 1970 yılından itibaren 1945 sonrasında kurulan Halk Cumhuriyeti kayıtlarının tutulduğu Yeni Macar Merkez Arşivi yapılanması demir perdenin yıkılmasının ardından 30 Haziran 1992 tarihine kadar faaliyet göstermiş, kurum bu tarihten itibaren eski adını almıştır²⁵. 2011 yılında çıkarılan bir yasa uyarınca 2012 yılından itibaren Macaristan'daki tüm devlete bağlı arşivler Macar Millî Arşivi (Magyar Nemzeti Levéltár) adı altında birleştirilmiş; Devlet Arşivi (Országos Levéltár) da bu çatının altında yapılandırılmıştır. Macar Devlet Arşivi'nin faal 3 binası vardır²⁶. Arşivlere giriş ücretsiz olmakla beraber araştırma salonuna girmek için kayıt yaptırmak zorunludur. Günlük veya yarım günlük fotoğraf bileti satın alınarak araştırma salonlarında fotoğraf çekimi yapmak mümkündür. Arşivde ücreti karşılığında fotokopi hizmeti de bulunmaktadır²⁷. Her araştırmacının bir seferde üç dosya isteme hakkı vardır. Dosyalar talep edilmelerinin ardından üç gün sonra araştırmacıların kullanımına hazır hale getirilmektedir. Araştırmacı araştırma salonunda kendisine tahsis edilen kimliği görevliye ibraz ederek talep ettiği dosyayı teslim alabilir. Araştırma salonlarının çalışma saatleri yıl içerisinde ve binaya göre değişiklik göstermektedir. Viyana Kapısı Meydanı'nda yer alan ana binada Pazartesi ve Salı günleri saat 8.30-15.45 arasıyken, Çarşamba ve Perşembe günleri yine aynı saatte açılan araştırma salonunda saat 17.45'e dek çalışmak mümkündür. Dároczi Caddesi'ndeki binanın çalışma saatleri Pazartesi-Perşembe 8.15-15.45'tir. Lánglilium Sokak'taki binada çalışma saatleri Pazartesi'den Perşembe'ye saat 8.30-15.30 arasıdır. Her üç binada da Cuma günleri ve hafta sonları arşiv araştırmacılara kapalıdır.

Macar Millî Arşivi koleksiyonlarının dijital ortama aktarımı devam etmektedir. İnternette ulaşılabilen koleksiyonlar arasında aile-soy ağacı tarihleri, orta çağ koleksiyonları, İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği'ne karşı savaşan

25 **Magyarország Levéltárai (Macaristan Arşivleri)**, Ed. Blazovich László – Müller Veronika, Budapest-Szeged 1996, s.29-36; https://mnl.gov.hu/mnl/ol/a_nemzet_leveltara_fejezetek_az_orszagos_leveltar_tortenetebol, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024.

26 Ana bina: 1014 Bp., Bécsi kapu tér 2-4; mikrofilm koleksiyonu için 1037 Bp. Lánglilium u. 4-6 ve 1945 sonrası belgeler için 1113 Bp., Daróczi út 3.

27 Veznenin açık olduğu saatler ana binada Pazartesi-Perşembe 8.30-12.00 ve 12.45-15.00; Lánglilium Caddesi'ndeki binada Pazartesiden Perşembeye 8.30-15.30 arası; her iki binada da vezne Cuma günleri kapalıdır.

askerlerin envanteri, yerel tarih malzemeleri, 1945 sonrası ülkeyi yöneten Macar İşçi Partisi'nin kayıtları, Birinci Dünya Savaşı Koleksiyonu gibi seriler yer almaktadır²⁸.

Macar Millî Arşivi'nin Dışişleri Bakanlığı'na ilişkin bölümünün 1918-1945 arası belgeleri kapsayan kataloğu iki cilttir ve arşivin Bécsi Kapu Tér'de (Viyana Kapısı Meydanı) bulunan ana binasında yer almaktadır. Çevrimiçi olarak taranabilen bu kataloglar²⁹ içerisinde beş ayrı bölümde Erken Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sine ilişkin belgeler bulunmaktadır: K 59 sayılı Başkanlık Şubesi, K 63 sayılı Siyasî Şube, K 64 sayılı Rezerve yazışmalar, K 66 sayılı Basın Şubesi ve K 79 sayılı İstanbul ve Ankara elçilikleri fonlarında Türkiye'ye ilişkin belgeler bulunabilir. Bunlardan başka K 653 sayılı Macaristan'ın Ankara Elçiliği ve İstanbul Başkonsolosluğunun idari yazışmaları da çevrimiçi olarak taranabilmektedir³⁰. Ne var ki belgeler arasında büyük eksiklikler göze çarpmaktadır. Bunun sebebi Macaristan'ın 1944 ve 1945 yıllarında Nazi işgali altında olması ve Sovyet ordularının hava bombardımanı sırasında çıkan yangın ve su baskınından Buda Kalesi'nde bulunan arşiv binasının zarar görmesidir. Bu yüzden 1922 ile 1928 yılları arasındaki arşiv belgeleri tahribata uğramıştır. Bunun yanı sıra, Macar Millî Arşivi'ndeki Türkiye Cumhuriyeti'ne ait belgelere ilişkin olarak bir tetkiki bulunan Karagülmez,³¹ mevcut belgelerin bazı bölümlerinin deforme olarak okunamaz hale geldiği bilgisini paylaşmaktadır. Siyasi Arşiv fonunda yer alan kimi belgelerin birer suretlerinin de çoğaltılarak kurtarıldığı bilgisini de yine kendisinden öğrenmekteyiz³².

Dışişleri Bakanlığının K 54 Sayılı Başkanlık şubesine ait belgeleri içeren tasnifinde 54. Bağında Elçilik binası, Sefaret Rezidansı ve Tekirdağ'daki Rákóczi Evi gibi Türkiye'de Macaristan'a ait mülklerine ilişkin yazışmalar bulunabilir.

28 <https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/>, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024.

29 <https://www.eleveltar.hu/>, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024.

30 https://library.hungaricana.hu/hu/view/MoLDigiLib_MOLsegedl_12_1/?pg=275&layout=s, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024.

31 Müjdat Karagülmez, "Türk Dış Politikası Araştırmalarında Macar Arşiv Belgelerinin Yeri ve Önemi", **Diplomasi ve Dış Politika Araştırmalarında Arşivlerin Rolü Uluslararası Sempozyumu, 7-9 Nisan 2016 İstanbul Bildiriler**, Yay. Haz. Duygu Türker Çelik, Aslı Akdoğanbulut İnsan, Ankara 2017, s. 543-574.

32 Karagülmez, a.g.m., s.548.

AVUSTURYA VE MACARİSTAN DEVLET ARŞİVLERİNDE ERKEN
CUMHURİYET DÖNEMİ'NE İLİŞKİN KATALOGLAR

Macar Dışişleri Bakanlığı Arşivi'nin Cumhuriyetin kuruluşu ve ilk yıllarını kapsayan dönemde Türkiye'ye ilişkin değerlendirmelerine dair hatırı sayılır malzemeye K 63 sayılı Siyasi Şube tasnifinden ulaşmak mümkündür. Bu tasnif Macaristan'ın dış temsilciliklerinin yer aldığı ülkelere göre kategorize edilmiş belgelerden oluşmaktadır. Tasnifin 287.-295. Bağlarında Türkiye'den gelen siyasi yazışmalar muhafaza edilmektedir. Bu belgeler ve içerikleri ana hatlarıyla şu şekildedir:

287. bağ	1922	32. başlık Türkiye	32/1 Dış Politika Genel
	1928	32. başlık Türkiye	32/1 İç ve dış politika Genel
			32/3 Kilise ve kültür işleri
			32/4 Azınlık işleri
			32/5 Askerî meseleler
			32/7 Macarlarla ilişkiler
288. bağ	1928	32. başlık Türkiye	32/1 İç ve dış politika Genel
			32/2 Uluslararası Antlaşmalar
			32/4 Ermeni azınlık işleri
			32/5 Askerî meseleler
			32/7 Macarlarla ilişkiler
			32/25 Alman ilişkileri
	1930	32. başlık Türkiye	32/1 İç ve dış politika Genel
			32/5 Askerî meseleler
			32/7 Macarlarla ilişkiler
	1931	32. başlık Türkiye	32/1 İç ve dış politika Genel
			32/2 Uluslararası Antlaşmalar
			32/3 Kilise ve kültür işleri
			32/4 Azınlık işleri
			32/5 Askerî meseleler
			32/7 Macarlarla ilişkiler

- 1932 32. başlık Türkiye 32/1 İç ve dış politika Genel
32/3 Kilise ve kültür işleri
32/5 Askerî meseleler
32/7 Macarlarla ilişkiler
32/40 Milletler Cemiyeti
32/41 Orta Doğu
- 1933 32. başlık Türkiye 32/1 İç ve dış politika Genel
32/2 Türkiye'nin Balkan devletleriyle ilişkileri
32/4 Azınlık işleri
32/5 Askerî meseleler
32/7 Macarlarla ilişkiler
32/18 Mısır ilişkileri
32/38 Romen ilişkileri (boş dosya)
- 289. bağ** 1934 32. başlık Türkiye 32/1 İç ve dış politika Genel,
Devlet Başkanı
32/2 Uluslararası Antlaşmalar
32/3 Kültür işleri
32/4 Azınlık işleri
32/5 Askerî meseleler
32/7 Macarlarla ilişkiler
32/38 Küçük İtilaf
32/40 Milletler Cemiyeti
- 1935 32. başlık Türkiye 32/1 İç ve dış politika Genel
32/2 Uluslararası Antlaşmalar
32/3 Kilise işleri
32/4 Azınlık işleri

AVUSTURYA VE MACARİSTAN DEVLET ARŞİVLERİNDE ERKEN
CUMHURİYET DÖNEMİ'NE İLİŞKİN KATALOGLAR

- 32/5 Askerî meseleler
32/7 Macarlarla ilişkiler
32/40 Milletler Cemiyeti
32/41 Suriye
- 290. bağ** 1936 32. başlık Türkiye 32/1 İç ve dış politika Genel,
Devlet Başkanı
32/2 Uluslararası Antlaşmalar
32/3 Azınlık ve Okul işleri
32/5 Askerî meseleler
I.-Boğazlar, Montrö
- 291. bağ** 1936 32. başlık Türkiye 32/5 Askerî meseleler II
32/7 Macarlarla ilişkiler
32/41 Kuzey Suriye'yle ilgili
meseleler
- 292. bağ** 1937 32. başlık Türkiye 32/1 İç ve dış politika Genel
32/2 Uluslararası Antlaşmalar
32/3 Kültür işleri
32/4 Azınlık işleri
32/5 Askerî meseleler
32/7 Macarlarla ilişkiler
32/40 Milletler Cemiyeti
32/41 İskenderun
(Kuzey-Suriye)
- 1938 32. başlık Türkiye 32/1 İç ve dış politika Genel,
Devlet Başkanı
32/2 Uluslararası Antlaşmalar
32/4 Azınlık işleri
32/5 Askerî meseleler

		32/7 Macarlarla ilişkiler
		32/18 Mısır ilişkileri
		32/40 Milletler Cemiyeti
	1939 32. başlık Türkiye	32/5 Askerî meseleler
293. bağ	1940 32. başlık Türkiye	32/1 Dış Politika Genel
	1941 32. başlık Türkiye	32/1 Dış Politika Genel
	1942 32. başlık Türkiye	32/1/a Ankara kopyalar
		32/1/b İstanbul kopyalar
294. bağ	1943 32. başlık Türkiye	32/1/a Ankara kopyalar
		32/1/b İstanbul kopyalar
295. bağ	1944 32. başlık Türkiye	32/1/a Ankara kopyalar
		32/1/b İstanbul kopyalar

K 63 sayılı Siyasi Şube tasnifinde sadece Türkiye'deki temsilciliklerden gelen belgeler değil, aynı zamanda Macaristan'ın diğer dış temsilciliklerinden Türkiye ile meseleleri içeren belgeler de tasnif edilmişlerdir. Türkiye ile ilgili meseleler için 36 sıra numarası verilmiştir. Bu ülkeler Arnavutluk (1.-2. bağ), İngiltere (Birleşik Krallık) (3.-4.-5.-6.-8.-11.-12.-14.-15.-16. bağ), Baltık devletleri (20. Bağ), Belçika (22. Bağ), Bulgaristan (25.-26.-27.-28.-29.-30.-31.-32. Bağ), Çekoslovakya (40.-43.-52.-56.-58.-61.-67.-72. Bağ), Danimarka (74. Bağ), Amerika Birleşik Devletleri (81.-82.-85.-86. Bağ), Fransa (88.-89.-90.-91.-93.-95.-96.-97.-98.-99.-100. Bağ), Finlandiya (102.-105. Bağ), Yunanistan (107.-108.-109.-110.-111. Bağ), Hollanda (112. Bağ), Japonya (114.-115. Bağ), Yugoslavya (116.-118.-120.-122.-125.-132.-136.-138.-140.-141.-143.-146.), Polonya (153.-154.-155.-158.-160. Bağ), Avusturya (169.-170.-172.-174.-177.-178.-181. Bağ), Almanya (183.-185.-186.-189.-190.-194.-198.-201. Bağ), İtalya (208.-209.-210.-212.-216.-217. Bağ), Sovyetler Birliği (222.-223.-224. bağ), İran (225. Bağ), Portekiz (226. bağ), Romanya (235.-239.-241.-244.-245.-246.-247.-249.-252. bağ), İspanya (274.-277.-279. Bağ) ve İsveç'tir (285. Bağ). Ayrıca, Hatay Meselesi'nin çözümüne ilişkin olarak yürütülen Türk-Fransız müzakerelerine ilişkin Macar diplomatların değerlendirmelerine de 456. Bağın 64. Başlığından ulaşılabilir.

AVUSTURYA VE MACARİSTAN DEVLET ARŞİVLERİNDE ERKEN
CUMHURİYET DÖNEMİ'NE İLİŞKİN KATALOGLAR

K 63 sayılı tasnifi tamamlayan başka bir tasnif de K 64 sayılı Rezerve Yazışmalar fonudur. Siyasi şubenin gizlilik derecesini haiz belgeleri bu tasnifte toplanmıştır. Tasnifin farklı dosyalarında Türkiye ile ilgili belgelere ulaşmak mümkündür:

7. bağ	1923	32. başlık	Türk-Macar ilişkileri
20. bağ	1926	32. başlık	Türk-Macar ilişkileri
26. bağ	1927	41. bağ	Türk-Fransız ve Türk-Romen hakemlik işleri
31. bağ	1928	41. bağ	Türkiye’de Macar komünistlerin tutuklanması; Türkiye’nin Macaristan, Yunanistan ve İtalya’yla antlaşmaları; Türk-Yunan ilişkileri
37. bağ	1929	41. başlık	Türk-Yunan müzakereleri
41. bağ	1930	41. başlık	Türk-Macar ilişkileri
56. bağ	1933	32. başlık	Türk-Macar ilişkileri
78. bağ	1938	41. başlık	Fransız-Türk ilişkileri
88. bağ	1940	41. başlık	Balkan Antantı ile ilgili meseleler
93. bağ	1941	41. başlık	Türkiye ve Mihver ilişkileri
96. bağ	1942	41. başlık	Elçi Vörnle’nin Türk Hariciye Vekili ile görüşmesi Dünya Savaşı’yla ilgili askerî istihbarat
99. bağ	1943	32. başlık	Türk-Macar ilişkileri
		41. başlık	Balkanlar’da Bulgaristan ve Türkiye’nin rolü

K 69 Fonu Ekonomi Politikası Şubesi’dir. Burada Türkiye ile Macaristan’ın yaptığı ekonomi, ticaret ve kliring sözleşmeleri üzerine hazırlanan ve aralarında bu konuya ilişkin yürütülen müzakerelerin tutanaklarının da yer aldığı evrak incelemeye açıktır:

761. bağ	1924-1926	I-a. dosya	Macar-Türk geçici ticaret anlaşmaları (protokoller); Macar-Türk geçici ticaret anlaşmalarının uzatılması
	1926-1927	I-b. dosya	Macar-Türk geçici ticaret anlaşmaları ve iskân sözleşmesi ve müzakere malzemeleri
	1929-1932	I-c. dosya	21 Mayıs 1930 tarihli Macar-Türk geçici ticaret anlaşması ve iskan sözleşmesi
762. bağ	1930-1933	I-d-1. dosya	1 Ağustos 1933 tarihli Macar-Türk mal ve kliring sözleşmesi öncesine ait
	1930-1933	I-d-1-A. dos.	Türkiye'ye tütün ve damızlık at ihracı
	1933	I-d-1-B. dos.	Türkiye'ye at ihracı
	1933	I-d-1-C. dos.	Türkiye'ye at ihracı
	1933	I-d-1-D. dos.	Türkiye'ye at ihracı
	1933	I-d-1-E. dos.	Macar-Türk özel fiyatlandırması
	1933-1934	I-d-1-F. dos.	Macar-Türk taş kömürü fiyatlandırması
	1932-1933	I-d-1-G. dos.	Ankara'da Dávid János ve mahdumları inşaat firması
	1933	I-d-1-H. dos.	Macar-Türk müzakere malzemesi
	1931-1933	I-d-2. dosya	Macar-Türk mal ve kliring müzakereleri
763. bağ	1933-1939	I-d-3. dosya	Macar-Türk mal ve kliring sözleşmeleri
	1933-1934	I-d-4. dosya	Macar-Türk muhtelif komisyon
	1934-1935	I-e-1. dosya	Macar-Türk mal ve kliring sözleşmesi

AVUSTURYA VE MACARİSTAN DEVLET ARŞİVLERİNDE ERKEN
CUMHURİYET DÖNEMİ'NE İLİŞKİN KATALOGLAR

- 764. bağ** 1934-1938 I-e-2. dosya 18 Ağustos 1934 tarihli mal ve kliring sözleşmesinin uzatılması
- 1934 I-e-3. dosya Macar-Türk mal hareketliliği
- 1934-1935 I-e-4. dosya Macar-Türk mal hareketliliği anlaşmasının geçici olarak uzatılması
- 1935-1942 I-f. dosya Türk ve Bulgar tütün düzenlemeleri
- 1937 I-g.dosya 1937 yılı Türk ticaret anlaşmaları
- 1925-1941 I-g-1. dos. Macar-Türk iktisadî müzakereleri
- 1937-1940 I-h. dosya Pamuk anlaşması
- 765. bağ** 1941-1942 I-i. dosya Macar-Türk ödeme antlaşması; Macar-Türk Fiyat ve ödeme hareketi
- 1940-1941 I-i-1. dos. Türkiye'yle narenciye ve fındık ithalatı sözleşmesi
- 1942 I-j. dosya Macar-Türk iktisadî müzakereleri
- 1943 I-k. dosya 24 Şubat 1943 tarihli Macar-Türk ticaret ve ödemeler anlaşması malzemesi
- 1944 I-l. dosya Macar-Türk ticaret antlaşmasının yenilenmesi
- 766. bağ** 1925-1937 II-a.dosya A Macar ve Türk posta müdürlükleri arasındaki ilgili cari ibralar (Boş Dosya)
- 1930-1935 II-b.dosya Türk vergileri
- 1933-1935 II-c.dosya Türk ve Macar Merkez Bankaları arasında eski borçların ibrası
- 1936 II-d.dosya Macar-Türk turist hareketliliği
- 1932-1938 III-a. dos. Türk sanayisi
- 1934-1938 III-b.dosya Türk gümrük işleri
- 1933-1943 III-c.dosya A Macar-Türk mal değişim anlaşması temelinde ortaya çıkan güvenceler I

767. bağ	1933-1943	III-c.dosya	A Macar-Türk mal değişim anlaşması temelinde ortaya çıkan güvenceler II
	1936	III-d.dosya	Türkiye'nin malî sıkıntıları
	1932-1933	IV-a.dos.	Türkiye'ye yarış atı sevkiyatı
	1932-1933	IV-b.dos.	Lenz kardeşlerin Türkiye'ye at ihracı
	1934-1941	IV-c.dos.	Türkiye'ye 750 topçu atı sevkiyatı
	1933-1938	IV-d.dos.	Türkiye'ye at sevkiyatı
	1938-1939	IX. dosya	İstatistikler
	1935-1943	IX-a. dos.	Macar-Türk dış ticaret hareketliliği
	1936-1941	IX-b. dos.	Türkiye'nin dış ticaret hareketliliği
	768. bağ	1931-1932	I-1 dos.
1924		I-2. dos.	A Macar-Türk ticaret ve iskân Antlaşmasının hazırlanması
1940		I-3 dos.	1 Şubat 1940 tarihli Macar-Türk diplomatik nota değişimi
1942		I-4. dos.	Macar-Türk iktisadî müzakereleri
1943		I-5. dos.	Macar-Türk iktisadî sözleşmeler
1943		I-6. dos.	Türk sermayesi
1937-1939		I-7. dos.	Macar munkások pénzátutalásai Türkiyebol
1923		I-8. dos.	1. Macar-Türk Dostluk Antlaşması'nın maddelendirilmesi tasarısı
1930			1. Ticaret antlaşması belgeleri
1934			1. Macar fabrika temsilcileriyle İstanbul'daki Macar temsilcilerle yürüttükleri müzakereler
1935			1937 yılı Macar-Türk Ticaret Sözleşmesi

2. Türk-İran iktisadî sözleşmesi

- 1940
1. Macar iktisadî misyonunun Türk Ticaret Bakanlığı Dış Ticaret Dairesi ile müzakereleri. Kesserú ve Servet tarafından parafe edilen “Pro-memoria” örneği³³.
  2. A Türk mal değişimi hareketi şirket işleri
- 1941
1. 1941 Nisan’ında Ankara’da gerçekleştirilen Macar-Türk müzakereleri hakkında rapor.
  2. Dış Ticaret Komisyonu tarafından Türk iktisadî durumu hakkında tutulan zabıt
  3. 1941 yılı Macar-Türk ticaret sözleşmesi
- 1942
1. A Macar-Türk ticaret müzakerelerinin açılışı
- 1943
1. 26 Şubat 1943 tarihinde Dışişleri Bakanlığı tarafından İtalyan-Türk ilişkileri sorunu üzerine yürütülen müzakereler
  2. 1943 yılı Macar-Türk Ticaret Sözleşmesi
  3. A Türk-Macar ticaret odası Bültenleri
  4. A Türk-İsviçre ticaret ve Maliye Sözleşmesi
  5. Varlık Vergisi ve iktisadî hayata etkileri.

33 *Pro-memoria*: Diplomaside zamanı geçmiş hakları hatırlatmak için kullanılan Latince bir terimdir.

1944

1. Macar-Türk iktisadî müzakerelerinin durumu hakkında rapor

2. 1944 yılı Macar-Türk ticaret sözleşmesi

769. bağ 1928-1944 I-9. dos. Farklı konularda, kısmen yasalaşmamış, bütünlük teşkil etmeyen yazılar Ve diğerleri

K 70 Hukuk dairesi yazışmaları (300. Ve 301. Bağ) Türk-Macar konsolosluk işleri ve iktisadi meseleler başta olmak üzere hukuki konulardaki yazışmaları içerir. Bakanlığın Uluslararası Kamu Hukuku ve Antlaşmalar Dairesi tasnifinde ise Türk mercileri tarafından kullanılan mühürler (337. Bağ) ve Türkiye'yi ilgilendiren çeşitli hukuki meseleleri içeren evrak (338. Bağ) bulunmaktadır. K 73 sayılı Savaş Esirleri Dairesi fonunda Türkiye'deki Macar savaş esirleri başlıklı bir bağ (19. Bağ); Bakanlığın Telgraf Dairesi fonunda Ankara'daki Macar elçiliğinden gelen telgrafların birer kopyası (50. Bağ) ve Muhasebat Dairesinde (K 75) 1938-1945 yılları arasında İstanbul Konsolosluğundaki çeşitli ibralar ve mali işlere dair belge bulunmaktadır (3. Bağ)

Dışişleri Bakanlığı Arşivi'nin K 66 sayılı fonu Basın ve Kültür Şubesi'dir. Burada 1918-1944 seneleri arasında basında çıkan ve Bakanlık ve dış temsilcilikleri tarafından toplanan basın malzemeleri ve iç ve dış basınla Bakanlık arasındaki ilişkiler sonucunda ortaya çıkan belgeler muhafaza edilmektedir. Genel çerçevesiyle bu fonda Türkiye ile ilgili belgeler şu tablodan bulunabilir:

22. bağ	1924	I.5 başlık	Ankara-Brüksel I.
31. bağ	1925	I.5 başlık	Ankara-Berlin I
63. bağ	1927	I.5 başlık	Amsterdam-Berlin I
84. bağ	1928	I.5 başlık	Ankara-Berlin I
167. bağ	1931	I.5 başlık	Ankara-Viyana I
206. bağ	1933	I.5 başlık	Ankara-Atina
221. bağ	1934	I.5 başlık	İskenderiye-Viyana
244. bağ	1935	I.5 başlık	Ankara-Berlin I

AVUSTURYA VE MACARİSTAN DEVLET ARŞİVLERİNDE ERKEN
CUMHURİYET DÖNEMİ'NE İLİŞKİN KATALOGLAR

248. bağ	1935	I.5 başlık	İstanbul-Paris I
303. bağ	1937	I.5 başlık	Ankara-Viyana
345. bağ	1938	I.5 başlık	Ankara-Atina
384. bağ	1939	I.5 başlık	Ankara-Atina I
429. bağ	1940	I.5 başlık	Ankara
434. bağ	1940	I.5 başlık	Şikago-İstanbul
444. bağ	1940	I.5/ a. başlık	10.Macar-Türk basın işleri
484. bağ	1941	I.5 başlık	Ankara
532. bağ	1942	I.5 başlık	Amsterdam - Atina
570. bağ	1943	I.5 başlık	Ankara-Arad
615. bağ	1944	I.5 başlık	Amsterdam-Ankara

Dışişleri Arşivi'nin Erken Cumhuriyet Dönemi Türkiye tarihi açısından zengin ve mutlaka irdelenmesi gereken fonları 80 bağ ve 56 ciltten oluşan **K 79 Ankara Elçiliği** (Konstantinópolis (İstanbul) – Angora (Ankara) [1923-] 1924-1945 [-1949] ile 40 bağ ve 40 ciltten oluşan **K 653 Ankara Elçiliği İstanbul Konsolosluk Dairesi, Daha Sonra İstanbul Başkonsolosluğu** [1855-1918] 1923-1944 [-1948] başlığını taşıyan fonlardır.

K 79 Ankara Fonu, Elçiliğin 1924-1931 yılları arasında İstanbul'da yürüttüğü çalışma esnasında ortaya çıkan belgelerde (I. dizi) iç düzenlemeler, kişisel işler, ardından iktisadî, siyasî ve konsolosluk işleri hizmeti esnasında ortaya çıkan yazışmalar yıllara göre tasnif edilmiştir. Elçiliğin Ankara'daki temsilciliğinde ortaya çıkan belgeler II. Dizide, organizasyon açısından önem arz eden belgeler de III. Dizi içerisinde tasnif edilmiştir:

a/ Belgeler

I. Elçiliğin İstanbul'daki çalışması sırasında yapılan yazışmalar

1. bağ	1924-1926	
2. bağ	1927-1930	
3. bağ	1931	Telgraf kopyaları kitabı.
	1926-1932	

I. Elçiliğin Ankara’da çalışması sırasında yapılan yazışmalar

4. bağ	1928	Genel Yazışmalar	101-907
	1929		104-429
	1929		435-1067
5. bağ	1930		2-747
	1930		748-1485
6. bağ	1931		1-104
7. bağ	1931		128-559
8. bağ	1931		571-1160
9. bağ	1931		1169-2089
	1931	Gizli yazışmalar	
10. bağ	1931	Genel Yazışmalar	1-837
11. bağ	1932		840-2038
	1933		19-32
12. bağ	1933		45-540
13. bağ	1933		552-2102
	1934		1-17
14. bağ	1934		21-581
15. bağ	1934		584-1680
16. bağ	1934		1682-2428
	1935		3-196
17. bağ	1935		202-715
18. bağ	1935		716-1844
19. bağ	1935		1848-2620
	1936		3-166

AVUSTURYA VE MACARİSTAN DEVLET ARŞİVLERİNDE ERKEN
CUMHURİYET DÖNEMİ'NE İLİŞKİN KATALOGLAR

20. bağ	1936	167-923
21. bağ	1936	929-2100
22. bağ	1936	2102 – 2384
	1937	10-700
23. bağ	1937	704-2495
24. bağ	1937	İktisadi konularda yazışmalar + Macar-Türk iktisadi sözleşmesi (G) 45/1937. biz sayılı gizli yazışma. Genel Yazışmalar 1-837 1-62
25. bağ	1938	63-1368
26. bağ	1938	1370-2471
27. bağ	1938	2502-2870
	1938	İktisadî konulardaki yazışmalar (G)
28. bağ	1939	Genel Yazışmalar 4-322
29. bağ	1939	334-1142
30. bağ	1939	1144-3129
31. bağ	1939	İktisadî konulardaki yazışmalar (G)
32. bağ	1940	Genel Yazışmalar 1-405
33. bağ	1940	410-943
34. bağ	1940	948-1755
35. bağ	1940	1757-3224
36. bağ	1940	İktisadi konulardaki yazışmalar (G)
	1941	Genel Yazışmalar 11-142
37. bağ	1941	144-398
38. bağ	1941	399-941
39. bağ	1941	942-2492
40. bağ	1941	İktisadi konulardaki yazışmalar (G)

41. bağ	1942	Genel Yazışmalar	1-478
42. bağ	1942		481-1867
43. bağ	1942		1868-2575
	1942	İktisadî konulardaki yazışmalar (G)	
44. bağ	1943	Genel Yazışmalar	1-318
45. bağ	1943		318/a-978
46. bağ	1943		979-2193
47. bağ	1943	Genel Yazışmalar	195-2572
	1943	İktisadi konulardaki yazışmalar (G)	

III. Konularına göre tasnif edilmiş ve dosyalarda bırakılmış yazışmalar

47. bağ	1924-1925	1. başlık	Kültür diplomasisi ile ilgili yazışmalar
	1924-1926	2. başlık	Macar-Türk ticaret sözleşmesi ve diğer iktisadî meseleler
48. bağ	1927-1930	2/1 başlık	
	1932-1933	2/2. başlık	mal değişimi ve kliring Usulü müzakerelerinin hazırlanışı.
	1934	2/3. başlık	Macar-Türk mal değişimi sözleşmesi yazışmaları
49. bağ	1939-1942	2/4. başlık	Macar-Türk Mal Değişimi Sözleşmesi yazışmaları (Türk pamuk alışverişi)
	1927-1941	2/5. başlık	Kliring ve mal değişimi sözleşmeleri
	1941-1944	2/6. başlık	Macar-Türk Mal Değişimi ve Kliring Sözleşmesi
	1940	2/7. başlık	Ticaret meseleleri yazışmaları
50. bağ	1932-1934	2/8. başlık	Türkiye'nin diğer devletlerle imzaladığı antlaşmalar
	1933-1939	2/9. başlık	Uluslararası sözleşmeler - Avusturya-Almanya

AVUSTURYA VE MACARİSTAN DEVLET ARŞİVLERİNDE ERKEN
CUMHURİYET DÖNEMİ'NE İLİŞKİN KATALOGLAR

51. bağ	1933-1939	2/9. başlık	- Norvêç-Sovyetler Birliği
	1932-1936	2/10. başlık	İktisadî raporlar
52. bağ	1936	2/11. başlık	İktisadi rapor özetleri
53. bağ	1937-1938	2/11. başlık	
	1939-1940	2/12. başlık	Dış Ticaret Ofisi yetkililerinin raporları
54. bağ	1933-1938	2/13. başlık	Dünya iktisadî durumu hakkında rapor
	1937	2/14. başlık	Türk ekonomisiyle ilgili gazete makaleleri
	1944	3/1. başlık	Basın malzemesi (Fransızca)
55. bağ	1944	3/2. başlık	Basın malzemesi, raporlar
	1942	4/1. başlık	Bitki sağlığıyla ilgili bilgi
	1944	4/2. başlık	Hayvan sağlığıyla ilgili göstergeler
	1940-1945	5. başlık	Olaylar günlüğü
56. bağ	1937-1942	6. başlık	Türk iç politikasıyla ilgili tutanaklar
	1927-1949	7/1. başlık	Genel rutinler
57. bağ	1923-1944	7/2. başlık	Pasaport rutinleri
	1927-1930	7/3. başlık	Kayıp pasaportlar meselesi
58. bağ	1926-1942	7/4. başlık	Pasaport formlarının kayda geçirilmesi ve ibrası
	1926-1946	8. başlık	Göç işlemleriyle ilgili yazışmalar
	1932-1935	9. başlık	Macarların çalışmasıyla ilgili konularda yapılan yazışmalar
59. bağ	1927-1933	10/1. başlık	Talimat tutanakları
	1927-1934	10/2. başlık	
	1931-1944	10/3. başlık	
	1933-1944	10/4. başlık	

60. bağ	1938-1943	10/5. başlık	
	1940-1944	10/6. başlık	
	1931-1944	10/7. başlık	Dışışleri Bakanlığı'ndan gelen talimat tutanakları
61. bağ	1941	10/8. başlık	
	1937-1942	10/9. başlık	özel mesajlar ve talimatlar
62. bağ	1929-1945	11/1. başlık	Kişisel meseleler. A-F
63. bağ		11/1. başlık	J-Mi
64. bağ		11/1. başlık	Mo-Ny
65. bağ		11/1. başlık	P-Z
66. bağ	1927-1942	11/2. başlık	Kişisel meseleler (Stajyerler, kâtipler, hademeler)
	1924-1944	11/3. başlık	(Müstahdemler)
67. bağ	1942-1945	11/4. başlık	Ankara bürosunda çalışanların kişisel işleri
	1929-1946	11/5. başlık	İstanbul bürosunda çalışanların kişisel işleri
68. bağ	1927-1945	11/6. başlık	Genel kişisel yazışmalar
	1930-1940	11/7. başlık	Subayların yıllık izin meseleleri
	1934-1935	12. başlık	Mal menőei şahadetnameleri
	1941-1943	13. başlık	Gıda siparişleri
	1931-1937	14. başlık	Elçiliğin Türk ikametgâhları
	1939-1943	15. başlık	Diplomatik Şube isim listeleri
69. bağ	1924-1926	16. başlık	Ankara bürosu meseleleri, tavsiye mektupları, harcırahlar, demeler ve benzerleri.
70. bağ	1927-1934	17/1. başlık	Mali demeler
71. bağ	1935-1938	17/1. başlık	

AVUSTURYA VE MACARİSTAN DEVLET ARŞİVLERİNDE ERKEN
CUMHURİYET DÖNEMİ'NE İLİŞKİN KATALOGLAR

72. bağ	1939-1943	17/1. başlık	
73. bağ	1944-1945	17/1. başlık	
	1923-1947	17/2. başlık	Malî rutinler. Kişisel beyanlar
	1928-1935	17/3. başlık	Ankara ve İstanbul'daki Macar cemiyetleri Cari hesap beyanları ve ilgili meseleler
	1931-1946	17/4. başlık	Depozitolar
	1946-1948	18. başlık	İktisadi bilgilendirmeler
74. bağ	1924-1930	19/1. başlık	Elçilik binası meseleleri
75. bağ	1931-1932	19/1. başlık	
76. bağ	1933-1941	19/1. başlık	
77. bağ	1926-1946	19/2. başlık	Elçilik demirbaşları
	1925-1946	19/3. başlık	Elçilik yazlık köşkü
78. bağ	1929-1932	19/4. başlık	Isıtma
	1931-1947	19/5. başlık	Telefon işleri
	1938	19/6. başlık	Fiyat önerileri
	1942-1947	19/7. başlık	Malzeme temini
79. bağ	1932-1937	18. başlık	Elçilik kütüphanesi meseleleri
	1940-1944	19. başlık	Macaristan'la ilgili istihbarat meseleleri
80. bağ	1936-1937	20. başlık	İran'da ikamet eden Macar vatandaşlarıyla ilgili meseleler. – İran hakkında kısa iktisadi rapor.
	1938-1941	21. başlık	Macar-İrak ilişkileriyle ilgili yazışmalar. Gümrük tarifesi, Havacılık düzenlemeleri, iktisadi ilişkiler

81. cilt	1933-1934	22. başlık	Telgraf kopyaları kitabı
82. cilt	1942-1943	22. başlık	
83. cilt	1943-1944	22. başlık	
84. cilt	1944	22. başlık	
85. cilt	1944	22. başlık	

b/ İdari işlerle ilgili kitap

Ankara

86. cilt	1924	Kayıt defteri / sicil	1-75
	1925		1-631
	1926		1-721
87. cilt	1927		1-796
	1928		101-915
88. cilt	1929		101-1069
89. cilt	1930		1-1490
90. cilt	1931		1-2117
91. cilt	1932		1-2046
92. cilt	1933		1-2107
93. cilt	1934		1-897
94. cilt	1934		898-2435
95. cilt	1935		1-2623
96. cilt	1936		1-2390
97. cilt	1937		1-2496
98. cilt	1938		1-287
99. cilt	1939		1-3135
	1939		1-73 (Yeniköy)

AVUSTURYA VE MACARİSTAN DEVLET ARŞİVLERİNDE ERKEN
CUMHURİYET DÖNEMİ'NE İLİŞKİN KATALOGLAR

100. cilt	1940		1-3235
	1940		1-54 (Yeniköy)
101. cilt	1941		1-2494
102. cilt	1942		1-3576
103. cilt	1943		1-2589
104. cilt	1936-1939	Fihrist	A-Z
105. cilt	1940-1943		A-Z
İstanbul			
106. cilt	1924	Kayıt Defteri	1-1801
107. cilt	1925		1-2750
108. cilt	1926		1-3412
109. cilt	1928		1-2135
110. cilt	1929		1-2287
111. cilt	1930		1-2448
112. cilt	1931		1-2519
113. cilt	1924	Fihrist	A-Z
114. cilt	1926		A-Z
115. cilt	1927		A-Z
116. cilt	1928		A-Z
117. cilt	1929		A-Z
118. cilt	1931		A-Z
119. cilt	1924-1930		Pasaport isim listesi
120. cilt	1931-1932		Pasaport isim listesi

c/ Muhasebe defterleri

Ankara

121. cilt	1930-1931	Esas kitap
122. cilt	1931-1932	

123. cilt	1934-1935
124. cilt	1935
125. cilt	1936-1937
126. cilt	1937-1938
127. cilt	1939-1940
128. cilt	1941
129. cilt	1942
130. cilt	1943

İstanbul

131. cilt	1925-1926	Esas Kitap
132. cilt	1926-1927	
133. cilt	1927-1928	
134. cilt	1928-1929	
135. cilt	1929-1930	
136. cilt	1931-1932	

K 653 fonu ise İstanbul Konsolosluğu, 1938 yılından itibaren de İstanbul Başkonsolosluğunun çalışmaları sırasında üretilen evrakın tasnifiyle oluşmuştur. 1944 yılına kadar hizmet veren Başkonsolosluk arşivindeki belgeler konularına göre tasnif edilmiş, başlıklara ayrılmıştır.

a/ Belgeler

1. bağ	1929-1935	1. başlık	A Konsolosluk Dairesi, yani Başkonsolosluk idaresi, organizasyon, kişisel ve çalışma meseleleri. Macar dışişleri yapılanması, Ankara elçiliği, talimatlar, raporlar
2. bağ	1936-1937	1. başlık	
3. bağ	1938-1940	1. başlık	
4. bağ	1941-1942	1. başlık	

AVUSTURYA VE MACARİSTAN DEVLET ARŞİVLERİNDE ERKEN
CUMHURİYET DÖNEMİ'NE İLİŞKİN KATALOGLAR

5. bağ	1943	1. başlık	
6. bağ	1944-1947	1. başlık	
7. bağ	1932-1944	2. başlık	A Türk dışişleriyle ve diğer Macar dış temsilcilikleriyle ilişkiler, nişanlar ve protokol işleri
1-1938	3. başlık		Macar ve yabancı yasalar, düzenlemeler, Kaideler, istatistikler
8. bağ	1939-1944	3. başlık	
	1932-1935	4. başlık	Sanayi-ticaret-tarım-ulaşım-maliye. Fuarlar ve iktisadî sergilerle ilgili meseleler. Ekonomik raporlar
9. bağ	1936		4. başlık
10. bağ	1937-1938	4. başlık	
11. bağ	1939-1941	4. başlık	
12. bağ	1942-1944	4. başlık	
	1932-1937	5/a başlık	Hukuk, konsolosluk işleri, çeviriler, tasdik, tespit, acarların menfaatlerinin savunulması, yardım İş aracılığı, izahat, miras meseleleri.
13. bağ	1938-1941	5/a başlık	
14. bağ	1942-1943	5/a başlık	
15. bağ	1944	5/a başlık	
	1923-1937	5/b başlık	Vatandaşlık meseleleri, millî güvenlik ve kamu güvenliği nedenleriyle gözaltında tutulan kişilerin tescili.
16. bağ	1938-1943	5/b başlık	
	é.n.	5/b başlık	
17. bağ	1933-1944	6. başlık	Pasaport ve vize işleri, Seyahat izinleri Gümrük ileri. Toplu seyahatler, öğrenciler. Mülteciler ve geri dönenler

	1932-1943	7. başlık	Dostluk dernekleri, hayırsever cemiyetler.
	1934-1939	8. başlık	Kültür, eğitim, spor, din işleri.
18. bağ	1940-1945	8. başlık	
	1934-1939	9. başlık	Basın, propaganda, turizm, radyo ve Film meseleleri
19. bağ	1940-1945	9. başlık	
	1931-1941	10. başlık	İşçi hareketleriyle ilgili meseleler.
20. bağ	1931-1935	11. başlık	Konsoloslukla ilgili meseleler (en başta pasaport)
21. bağ	1936	11. başlık	
22. bağ	1937	11. başlık	A-J
23. bağ	1937	11. başlık	K-Z
24. bağ	1938-1944	11. başlık	A-Ba
25. bağ		11. başlık	Bá-C
26. bağ		11. başlık	Cs-F
27. bağ		11. başlık	G-Gy
28. bağ		11. başlık	H
29. bağ		11. başlık	I-KI
30. bağ		11. başlık	Ko-L
31. bağ		11. başlık	M-Ny
32. bağ		11. başlık	O-R
33. bağ		11. başlık	S
34. bağ		11. başlık	Sch-Sz
35. bağ		11. başlık	T-V
36. bağ		11. başlık	W-Zs
	1940-1941	12. başlık	Vize işleri
37. bağ	1942	12. başlık	(I-VI)

AVUSTURYA VE MACARİSTAN DEVLET ARŞİVLERİNDE ERKEN
CUMHURİYET DÖNEMİ'NE İLİŞKİN KATALOGLAR

38. bağ	1942	12.başlık	(VII-VIII)
	1943	12.başlık	(I-V)
39. bağ	1943	12.başlık	(V-VIII)
40. bağ	1944	12.başlık	
	1939-1944	13. başlık	Telgraf kopyaları kitabı
41. cilt	1855-1918	14. başlık	Eski İstanbul Avusturya-Macar konsolosluğu tarafından idare edilen konsolosluk temel kitabı

b/Organizasyon kitabı

42. cilt	1936-1939	Tescil defteri	Kişisel maaş defteri
43. cilt	1940-1947		Macar vatandaşlık sicili
44. cilt	1932	Sicil defteri	
45. cilt	1933		
46. cilt	1934		
47. cilt	1935		
48. cilt	1936		
49. cilt	1937		
50. cilt	1938		
51. cilt	1939		
52. cilt	1940		
53. cilt	1941		
54. cilt	1942		
55. cilt	1943		
56. cilt	1944-1947		
57. cilt	1937	Taban göstergesi	
58. cilt	1938		
59. cilt	1939		

60. cilt	1940		
61. cilt	1941-1944		
62. cilt	1932-1933	Fihrist	A-Z
63. cilt	1934		A-Z
64. cilt	1935		A-Z
65. cilt	1936		A-Z
66. cilt	1937		A-Z
67. cilt	1938		A-Z
68. cilt	1939		A-Z
69. cilt	1940		A-Z
70. cilt	1941		A-Z
71. cilt	1942		A-Z
72. cilt	1943		A-Z
73. cilt	1944-1948		A-Z

c/ Muhasebe defteri

74. cilt	1933-1934	Esas kitap	
75. cilt	1934-1935		
76. cilt	1935-1936		
77. cilt	1939-1940		
78. cilt	1941		
79. cilt	1942		
80. cilt	1930-1937	Gizli malî defterler	

Dışişleri Bakanlığının Basın Dairesinde yer alan tasnifin haricinde ayrı bir de Basın Arşivi (**Sajtó Levéltár**) kataloğu bulunmaktadır. Bu katalog, 1919-1928 yılları arasında yaşanan olayları ondalık sisteme göre tasnif eden K 608; 1930-1941 yılları arasındaki olayları ülkelere göre tasnif eden K 609 ve Erdel

ile ilgili gazete haberlerini içeren K 610 kodlu tasniflerden oluşmaktadır. Bu arşivde Türkiye ile ilgili haberlerin yer aldığı bağlar ve dosyalar aşağıdaki gibidir:

K 608 - Ondalık Sisteme Göre Gazete Küpürleri (1918-1929)

23. bağ	4. dosya	323/496.1	Türkiye'de iç politika konuları 1919-1923
45. bağ	2. dosya	324	<i>Seçim hareketleri, dümenler, yolsuzluk konuları (1919-1929)</i>
		324/496.1	Türkiye'de
57. bağ	1. dosya	328.9	<i>siyasî demeçler</i> Abdul Medzsid
65. bağ	2. dosya	328.9	Izmel Pasa ³⁴
74. bağ	3. dosya	328.91	<i>siyasîlerin beyanları</i> Abdul Medzsid ³⁵
77. bağ	2. dosya	328.91	Damad Ferid
79. bağ	1. dosya	328.91	Izzet Pasa
101. bağ	5. dosya	34.82	<i>Anayasa hukuku Teşkilat-ı Esasiye konuları 1919-1928</i>
		34.82 / 496.1	Türkiye'de
113. bağ	5. dosya	341.1	<i>Uluslararası diplomatik konferanslar</i>
		341.1/ 44	Sevr 1920-1921
118. bağ	4. dosya	341.1/494	Lozan 1922
	5. dosya	341.1/494	Lozan 1923
119. bağ	1. dosya	341.1/494	Lozan 1924

34 İsmet Paşa

35 Halife Abdülmecit Efendi

126. bağ	4. dosya	341.218	Türk...meselesi ³⁶	1918-1919
	5. dosya			1920-1921
	6. dosya			1922-1926
	7. dosya			1926-1929
	8. dosya		ülkelere göre	1919-1927
	9. dosya	341.218/496.1	Türkiye’de	1919-1929
	10. dosya	341.218/497.1	Türkiye’de	1918-1921
130. bağ	2. dosya	341.222	<i>sınır meselesi konuları 1919-1929</i>	
		496.1	Türkiye’de	
137. bağ	6. dosya	341.32/496.1	İç savaş, ihtilaflar: <i>türk durumu (1921-22)</i>	
138. bağ	1. dosya	341.32/496.1	Yunan-Türk savaşı	1921-1922
149. bağ	3. dosya	341.38/496.1	<i>savaşın bitişi, mütareke, barış antlaşması</i>	
			Türkiye’de	1920-1923

K 609 - Ülkelere Göre Sınıflandırılan Gazete Kıpürleri (1930-1941)

XV. Sovyetler Birliği, Bulgaristan, Türkiye ve Yunanistan

16. bağ	1. dosya	I.8	Friedrich István	1930-1941
27. bağ	1. dosya	I.8	Ruszkay Jenő	1930-1941
30. bağ	2. dosya	I.8	Vámbéry Rusztem	1930-1941
55. bağ	2. dosya	I.45	Bethlen István’ın Ankara seyahati 1930 Ek.-Kas.	
70. bağ	2. dosya	I.45	Kálmán Kánya’nın Sofya ve Ankara seyahatleri 1933	
196. bağ				

36 Millî Mücadele kast edilmektedir.

AVUSTURYA VE MACARİSTAN DEVLET ARŞİVLERİNDE ERKEN
CUMHURİYET DÖNEMİ'NE İLİŞKİN KATALOGLAR

197. bağ Türkiye'yle ilgili haberler
198. bağ
- 199.bağ 2. dosya XV.45 İsmet Paşa ve Tevfik Rüştü
(Aras)'nün Budapeşte seyahatleri
1931

K 428 Taş Baskılar 1920-1949³⁷

Türkiye

1142. bağ 1926-36 Temmuz
1143. bağ 1936-1939
1144. bağ 1940 Ocak 1 – Aralık 31 1941
1145. bağ 1942 Ocak 2 – Kasım 14
1943 Nisan 23 – Eylül 26
1146. bağ 1943 Eylül 27 – Aralık 31
1147. bağ 1944 Ocak 2 – Mart 10
1944 Mart 11 – Aralık 17
1148. bağ muhtelif
1149. bağ muhtelif

Dikkat çekici başka bir tasnif de **Din ve Eğitim İşleri Bakanlığının K 636** Sayılı arşividir. Bu arşivde 1932-1936 yılları arasındaki üniversite, yüksekokullar ve bilim enstitüleri konularını kapsayan tasnifte Türk-Macar eğitim ilişkilerine ilişkin belgeleri bulmak mümkündür; belgeler konu itibarıyla Dışişleri Bakanlığı Arşivinin kültür meselelerini içeren belgelerini tamamlayıcı niteliktedir.

710. bağ 65-65. alt başlık Türk öğrencilerin yabancı okullara
gönderilişi
712. bağ 65-181. alt başlık Macar tıbbî uygulamaları
hususunda Türk

37 Macar Haber Ajansı (MTI) muhabirlerinin geçtiği haberlerden oluşmaktadır.

Sefaretinin bilgilendirilmesi

713. bağ	65-287. alt başlık	Ankara'da Macar [Hungaroloji] bölümü
	65-342. alt başlık	Türk-Yugoslav kültürel ilişkileri
732. bağ	93-212. alt başlık	III. Türk Dil Kongresi Raporu – 3 Aralık 1936
739. bağ	97-335. alt başlık	Macar araştırmacıların Türk halklarına yönelik çalışmalarının bibliyografik özetleri

GENEL DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada 1920-1945 yıllarını kapsayan ve Avusturya ve Macaristan'ın Türkiye Cumhuriyeti ile ilişki kurarak bunu geliştirmeye gayret gösterdikleri dönemde dış temsilciliklerinde ürettikleri belgeler üzerine kataloglar esas alınarak okuyucuya bilgi verilmeye çalışılmıştır. Türkiye'de Erken Cumhuriyet Dönemi çalışmalarında nadir olarak başvuru alan iki birincil kaynak durumundaki bahsi geçen her iki ülkenin de Devlet Arşivlerinde yer alan evrakın araştırmacılar için ciddi bir potansiyel taşıdığı düşünülmektedir. İki ülke arşivlerinin tasniflerindeki farklılık göze çarpmaktadır. Avusturya arşivleri kataloglarından dosya içerisinde araştırılmak istenen konu ve anahtar kelimeler üzerinden gitmek mümkünken, Macar arşivinde ise genel bir başlık içerisinde bulunan belge demeti arasından ayıklama yapmak suretiyle istenilen araştırma konusunda adeta bir kör tarama yaparak verilere ulaşılabilmektedir. Bunun dezavantajı belli bir konuda belge ararken çok vakit kaybedilmesi, belki de aranılan konuyla ilgili hiçbir belgeye rastlanılamayacak olmasıdır. Avantajı ise, araştırma yapmak için geniş zamanı bulunan araştırmacıların farklı konular üzerine bilgi sahibi olmaları ve onlara yeni ufuklar kazandıracak olmasıdır. Macar Dışişleri Bakanlığı Arşivi'nin konsolosluk kayıtlarını içeren K 653 sayılı fonuna bu bağlamda özellikle vurgu yapılmalıdır.

Avusturya arşivinde Erken Cumhuriyet Dönemi'ne ilişkin çalışmak isteyen bir araştırmacı Türkiye-Avusturya ikili siyasal, sosyal ve kültürel ilişkileri başta olmak üzere Türkiye'nin diğer Batılı ülkelerle olan ilişkileri ve uluslararası meselelere yaklaşımı, Türkiye'ye gelen Avusturyalı sanatçı ve uzmanların faaliyetleri; Türk silahlı kuvvetlerinin modernizasyonu, Türk iç siyasetin yaşanan gelişmeler, Türk basınında öne çıkan konular, Türkiye'de yaşayan Avusturyalılar, 1933 yılında yapılan Viyana'nın kurtuluşunun 250. Yıldönümü etkinlikleri sırasında artan Türk karşıtlığı ve Türk makamlarının duyduğu rahatsızlık gibi konularda bilgi sahibi olabilirler. Macaristan arşivinde araştırma yapıldığı takdirde ise yukarıda da bahsi geçen Türk iç ve dış siyasetindeki gelişmelerin haricinde Türkiye'nin Macaristan ile ikili ilişkilerine dair elçilik değerlendirmeleri, geleneksel Türk-Macar dostluğu, konsolosluk meseleleri, Macar devlet adamlarının Türkiye ziyaretleri, Türk devlet adamlarının Macaristan temasları, senelik genel raporlar, basın taramaları, gazete kupürlerine yönelik değerlendirmeler, Türk-Macar ticaret sözleşmelerine yönelik müzakere zabıtları, Türkiye'ye çalışmaya gelen Macarlar, Macar firmaların Türkiye'ye ihracatı, Türk makamlarının sosyalist hareketlere yönelik yaklaşımı gibi konulara ulaşılabilir.

Yukarıda bahsi geçen konudan bağımsız olarak, gelişen teknoloji ve her geçen yıl yeni katalogların kullanıma sunulması genç araştırmacıların önüne yeni kapılar açabilmektedir. Örneğin, bu çalışmanın sınıırını oluşturan 1945 yılına kadarki tasniflerin haricinde her iki ülkede de Soğuk Savaş Dönemi'nde yaşanan gelişmelerin incelenmesi için fırsatlar artık ortaya çıkmaktadır. Avusturya ve Macaristan'ın ilgili arşivlerinde anılan 50 senelik dönemde her iki ülkenin de Türkiye ile olan ikili ilişkileri üzerine tasnif edilmiş ve kullanıma açılmış belgelerin olduğu hatırdı tutulmalıdır. Özellikle iki farklı blokta yer alan Türkiye ile Macaristan'ın Soğuk Savaş'ta girmeye çalıştıkları ticari ve ekonomik yakınlaşma; 1956'daki Macar İhtilali sonucunda Türkiye'ye sığınan Macar mültecileri vb. gibi konular arşiv araştırılmasına tâbi tutulmaya muhtaçtır. Bu konu doğrudan olmasa da Avusturya arşivleri üzerinden de taranabilir, keza Türkiye'ye gelen Macar kabileler Avusturya üzerinden sevk edilmişlerdir. Avusturya özelinde düşünöldüğünde ise 1960'lı yılların başından itibaren bu ülkeye çalışmaya giden Türk işçileri iki ülke arasındaki ilişkilerin yeni bir safhaya geçmesini beraberinde getirmiştir. Bu durumun Avusturya Elçilik raporlarına hangi oranda yansıdığı; Viyana Büyökelçisi Daniş Tunahgil gibi üst düzey Türk diplomatların Ermeni terör örgütü ASALA tarafından görevleri sırasında şehit edilmelerinin Elçilik raporlarına yansması, Türkiye'deki 27 Mart 1960³⁸ ve 12 Eylül 1980 askerî darbeleri ile 12 Mart 1971 Muhtırası'nın yankıları, Türkiye'deki iç karışıklıklar gibi konular üzerine farklı gözlerin değörlendirmesi oldukça ufuk açıcı ve orijinal olacaktır.

İntihal Taraması <i>Plagiarism Detection</i>	Bu makale intihal taramasından geçöildi. (https://intihal.net/) <i>This paper was checked for plagiarism. (https://intihal.net/)</i>
Etik Beyan <i>Ethical Statement</i>	Bu makalede Etik Kurul Onayı gerektiren bir çalışma bulunmamaktadır. <i>There is no study that would require the approval of the Ethical Committee in this article.</i>
Açık Erişim Lisansı <i>Open Access License</i>	Bu makale, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY-NC) ile lisanslanmıştır. <i>This work is licensed under Creative Commons AttributionNonCommercial 4.0 International License</i>

38 Bu konuda Avusturya arşivinden hazırlanmış bir belge derlemesi için bk. **Die Türkei 1960 - Politische Berichte von Botschafter Karl Hartl an Außenminister Bruno Kreisky**, Haz. Rodolf Agstner, LIT Verlag, Viyana, 1960.

KAYNAKÇA

Die Türkei 1960 - Politische Berichte von Botschafter Karl Hartl an Außenminister Bruno Kreisky, Haz. Rudolf Agstner, LIT Verlag, Viyana 1960.

Macar Asıllı Türk Tarihçisi ve Arşivist Lajos Fekete'nin Arşivciliğimizdeki Yeri, Yay. Haz. Bilge Kaya, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1994.

Magyarország Levéltárai (Macaristan Arşivleri), Ed. Blazovich László – Müller Veronika, Budapest-Szeged 1996.

Koch, Klaus, “Österreich und die Türkei in der Zwischenkriegszeit 1918-1938”, **Orient & Okzident Begegnungen und Wahrnehmungen aus fünf Jahrhunderten**, Ed. Barbara Haider-Wilson, Maximilian Graf, Maximilian, Neue Welt Verlag, 3. Auflage, Viyana 2017, s.609–666.

Babadostu, Attila, **Die türkische Innenpolitik von 1922 bis 1924 im Spiegel der Berichte des österreichischen Gesandten August Kral**, Magister der Philosophie an der Universität Wien, Viyana 2013

Çiftçioğlu, Ferdi, “II. Abdülhamid Döneminde Macarların İstanbul Ziyaretleri”, **Gazi Akademik Bakış**, C 17, S 34, 2024, s.267-284.

Dumanlı, Çiğdem, **İstanbul'dan Viyana'ya Taşınan İlim Osmanlı'da Yayınlanan ve Avusturya'ya Ulaşan Basılı Eserler Kataloğu (1848-1860)**, Berikan Yayınevi, Ankara 2019.

Fodor, Gábor, “Harp İstanbul’unda Macar Arkeolojisi: Konstantinopolis Macar Bilim Enstitüsü (1906-1918)”, **Yıllık: Annual of Istanbul Studies**, S 2, 2020, s.103-117.

Fodor, Gábor, Csorba, György, “Lipót Mosony: Osmanlı İstanbul’unda Macar Tarih Araştırmaları ve Macar Kültür Siyaseti (1914-1916)”, **Prof. Dr. Melek Çolak Armağanı - Türk-Macar İlişkilerinin İzinde 20 Yıl**, Haz. Yücel Namal, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2020, s.249-272.

Karagülmez, Müjdat, “Türk Dış Politikası Araştırmalarında Macar Arşiv Belgelerinin Yeri ve Önemi”, **Diplomasi ve Dış Politika Araştırmalarında Arşivlerin Rolü Uluslararası Sempozyumu, 7-9 Nisan 2016 İstanbul Bildiriler**, Yay. Haz. Duygu Türker Çelik, Aslı Akdoğanbulut İnsan, Ankara 2017, s.543-574.

Karagülmez, Müjdat, **Türkiye-Macaristan Siyasi İlişkileri (1923-1938)**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2023.

Oberbichler, Bärbel, **Die Diplomatischen und Kulturellen Beziehungen Österreichs zur Türkei 1924 bis 1938 Gesandtschaftsberichte aus Istanbul-Ankara**, Diplomarbeit zur Erlangung des Magistergrades der Philosophie an der Universität Wien, Viyana 1993.

Öncü, Ali Servet, Cevizliler, Erkan, “Türkiye Cumhuriyeti ile Avusturya Cumhuriyeti Arasında 28 Ocak 1924 Tarihinde İmzalanan Dostluk Antlaşması İkamet ve Ticaret Mukaveleleri”, **Turkish Studies**, C 8, S 5, 2013, s.532–557.

Özalp, Koray, Aydoğan, Tolga, **Ankara’daki Diplomatik Misyonlar 1920-1970**, Galatya Yayıncılık, Ankara 2022.

“Die Erwachte Türkei”, **Reichspost**, 17 Temmuz 1925, s.2.

<https://www.archivinformationssystem.at/suchinfo.aspx>, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024.

<https://anno.onb.ac.at/>, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024.

https://mnl.gov.hu/mnl/ol/a_nemzet_leveltara_fejezetek_az_orszagos_leveltar_tortenetebol, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024.

<https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/>, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024.

<https://www.eleveltar.hu/>, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/MoLDigiLib_MOLsegedl_12_1/?p-g=275&layout=s, Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2024.